

Internationale vergelijking van Belgische macro-economische prestaties sinds 2019

Gert Peersman
Universiteit Gent

Aanpak

- Vergelijking van aantal belangrijke macro-economische indicatoren met andere landen tijdens de voorbije regeerperiode (op vraag van *Knack* – in navolging van een gelijkaardige oefening 5 jaar geleden)
 - [Link](#) naar het artikel van destijds
- Onderliggende idee van de analyse is dat andere (Eurozone) landen met gelijkaardige schokken werden geconfronteerd: een vergelijking van de “prestaties” is dan een billijk uitgangspunt
- Economische prestaties zijn niet uitsluitend toe te schrijven aan de huidige regering. Beleidsmaatregelen hebben vaak een vertraagd effect (vorige regeringen spelen ook een rol). Daarnaast bepalen structurele eigenschappen, zoals automatische stabilisatoren, eveneens onze reactie op schokken. Dit is m.a.w. geen “rapport” van de huidige regering, maar eerder een analyse van de huidige situatie en de uitdagingen voor de volgende regeerperiode
- Databronnen: Eurostat en OESO (mei 2024). Merk op dat recente cijfers vaak nog herzien worden

Aanpak per domein

- Voor ieder domein toon ik een essentiële indicator die de verandering weerspiegelt tussen het jaarcijfer van 2019 en dat van 2023 voor België, de Eurozone, en onze drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland). We vergelijken m.a.w. met de situatie voor de covidcrisis
 - NB: De (federale) Vivaldi-regering is in oktober 2020 begonnen. De referentieperiode verschilt ook met die van ons recent *Gents Economisch Inzicht* (Peersman, Schoors en van den Heuvel 2024), waar de analyse met maanddata werd gedaan voor de periode oktober 2020 t.e.m. maart 2024
- Voor de essentiële indicator wordt ook onze “relatieve” prestatie (verschil) t.o.v. de Eurozone vergeleken met de “relatieve” prestatie t.o.v. de Eurozone tijdens de vorige regeerperiode (2014-2019). Dat laat ons bijvoorbeeld toe om te zien of bepaalde tendensen versterkt of teruggedraaid worden
- Enkele andere grafieken die meer duiding, andere inzichten of nuance bieden

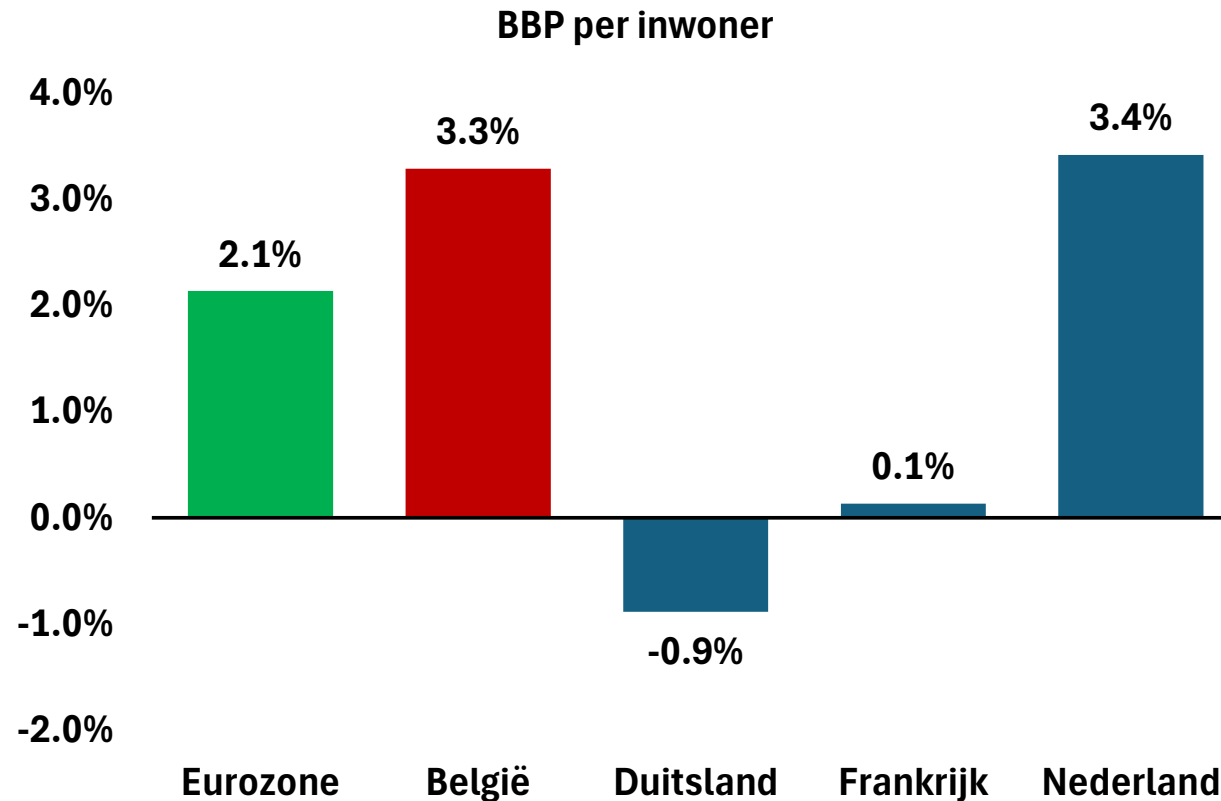
Overzicht

1. Economische groei
2. Jobcreatie
3. Competitiviteit
4. Inflatie
5. Koopkracht
6. Overheidsfinanciën

Economische groei

(Cumulatieve) toename BBP per inwoner 2019-2023

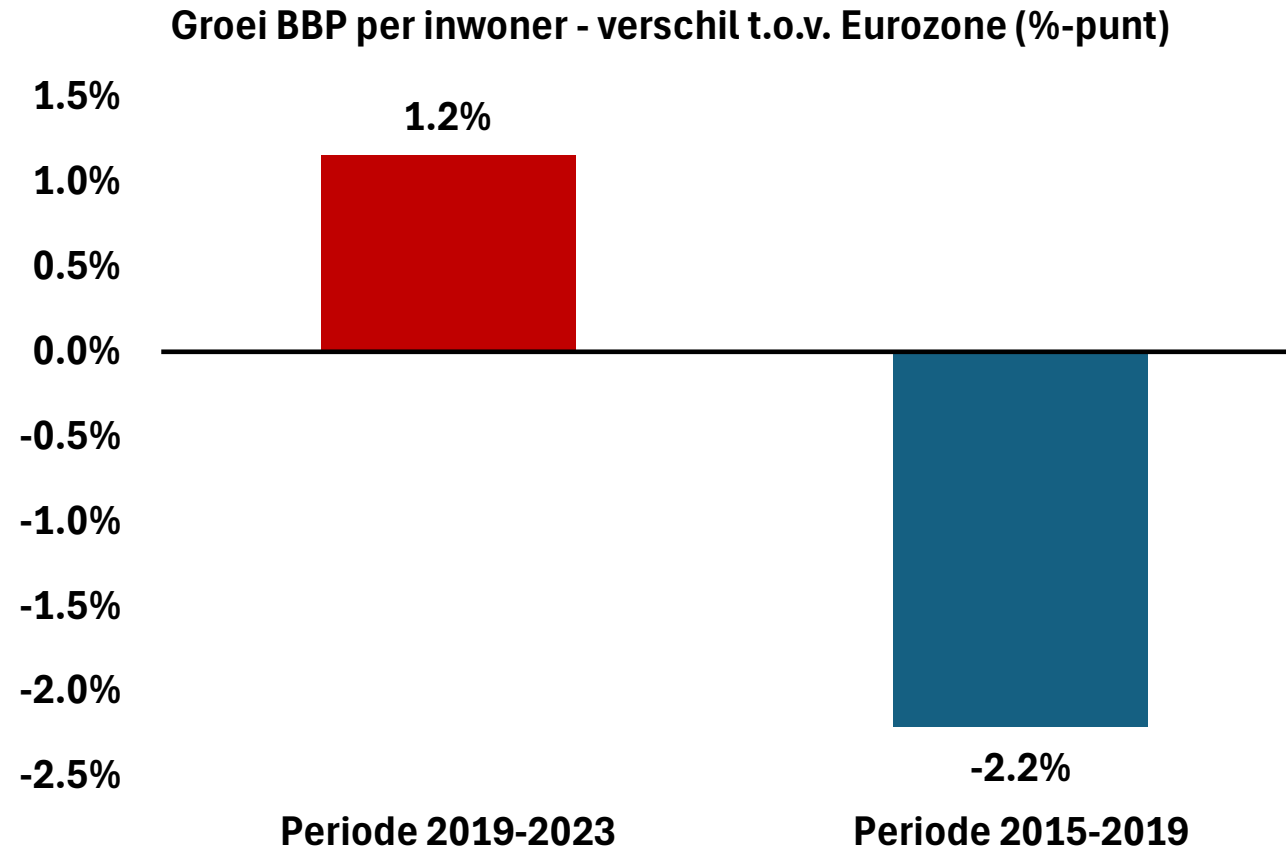
Economische groei was hoger dan in andere Europese landen!

NB: voor 2024 wordt er ook een hogere economische groei voor België voorspeld

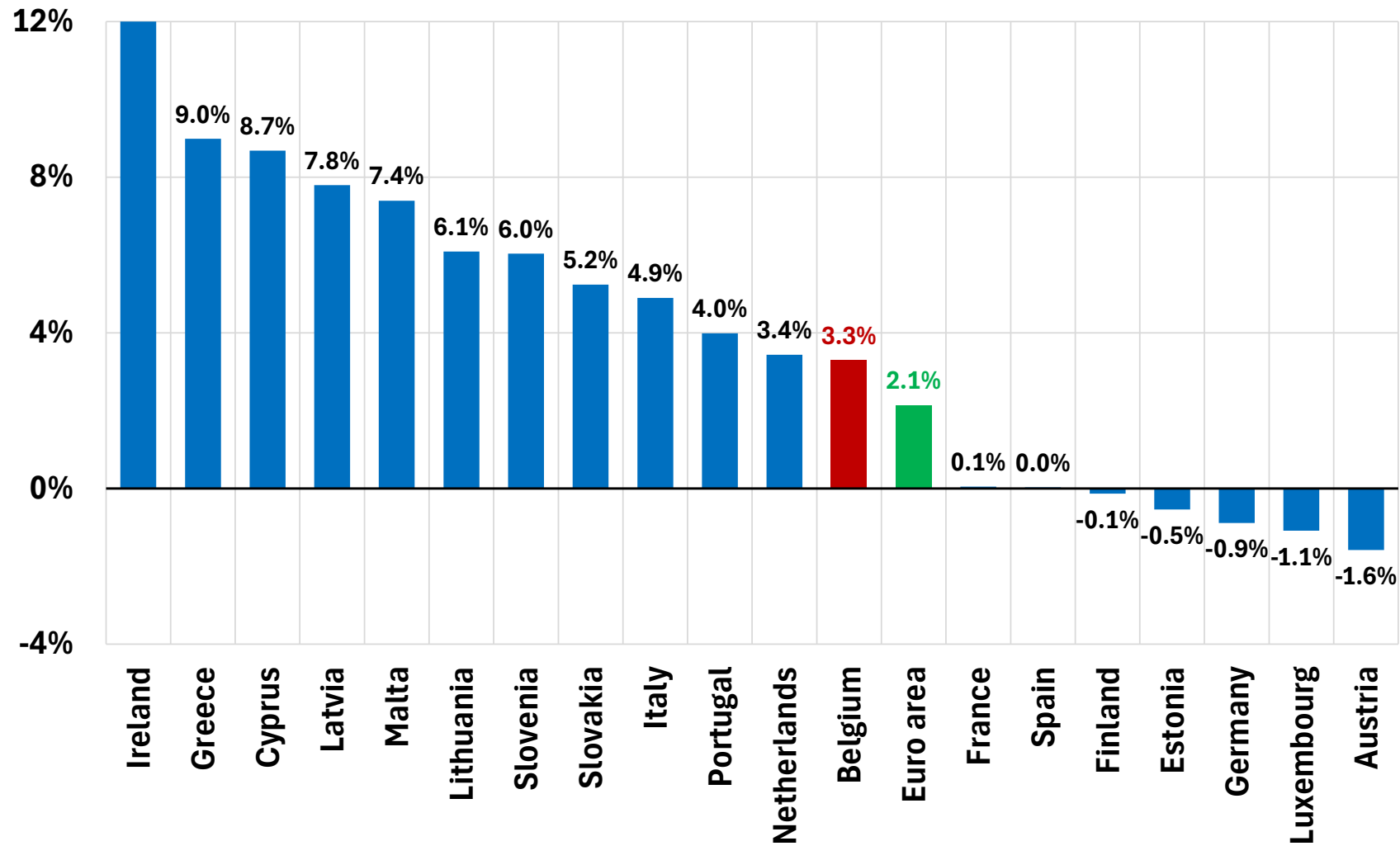
Relatieve prestatie t.o.v. de vorige legislatuur

De toename van het BBP per inwoner was tijdens de regeerperiode 1.2%-punt hoger dan de Eurozone, terwijl dit tijdens de vorige regeerperiode 2.2%-punt minder was dan in andere Eurozone landen

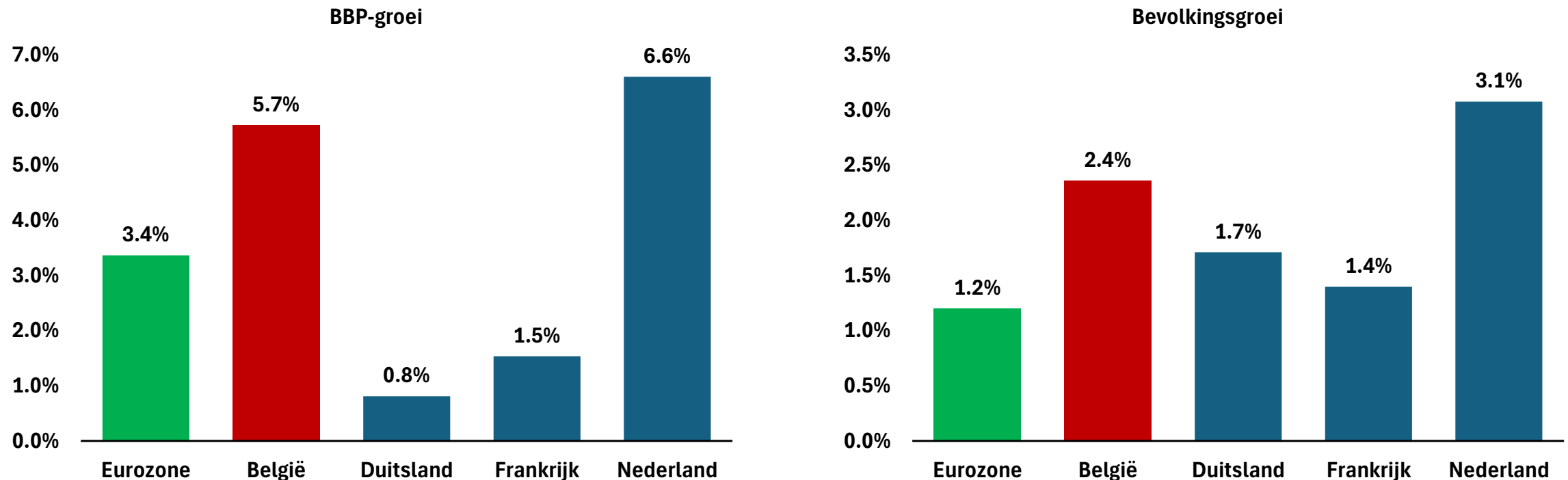
BBP-groei per inwoner in individuele lidstaten

Verandering BBP per inwoner tussen 2019 en 2023

BBP-groei versus BBP-groei per inwoner

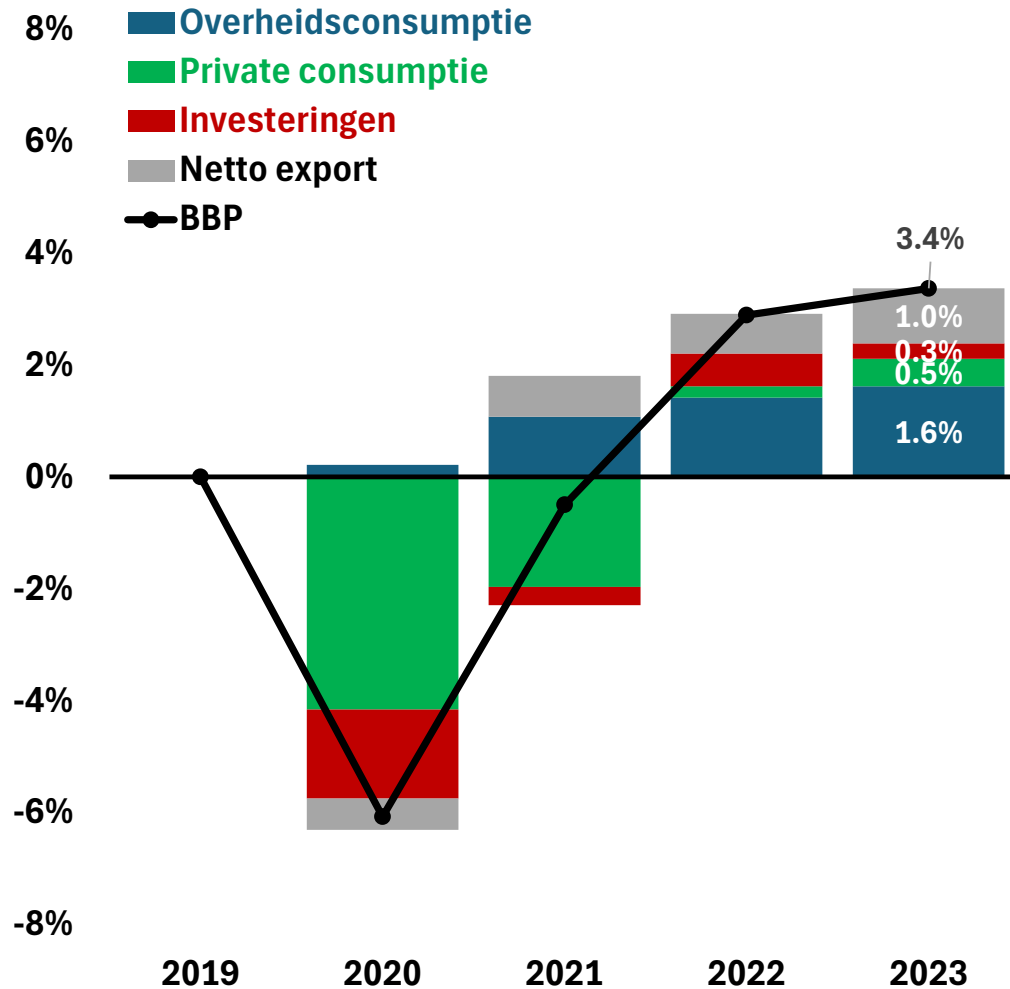
BBP-groei zelf was nog hoger t.o.v. de buurlanden, maar ook onze bevolking (inclusief die op arbeidsleeftijd) is meer toegenomen, waardoor het verschil van BBP-groei per inwoner geringer is

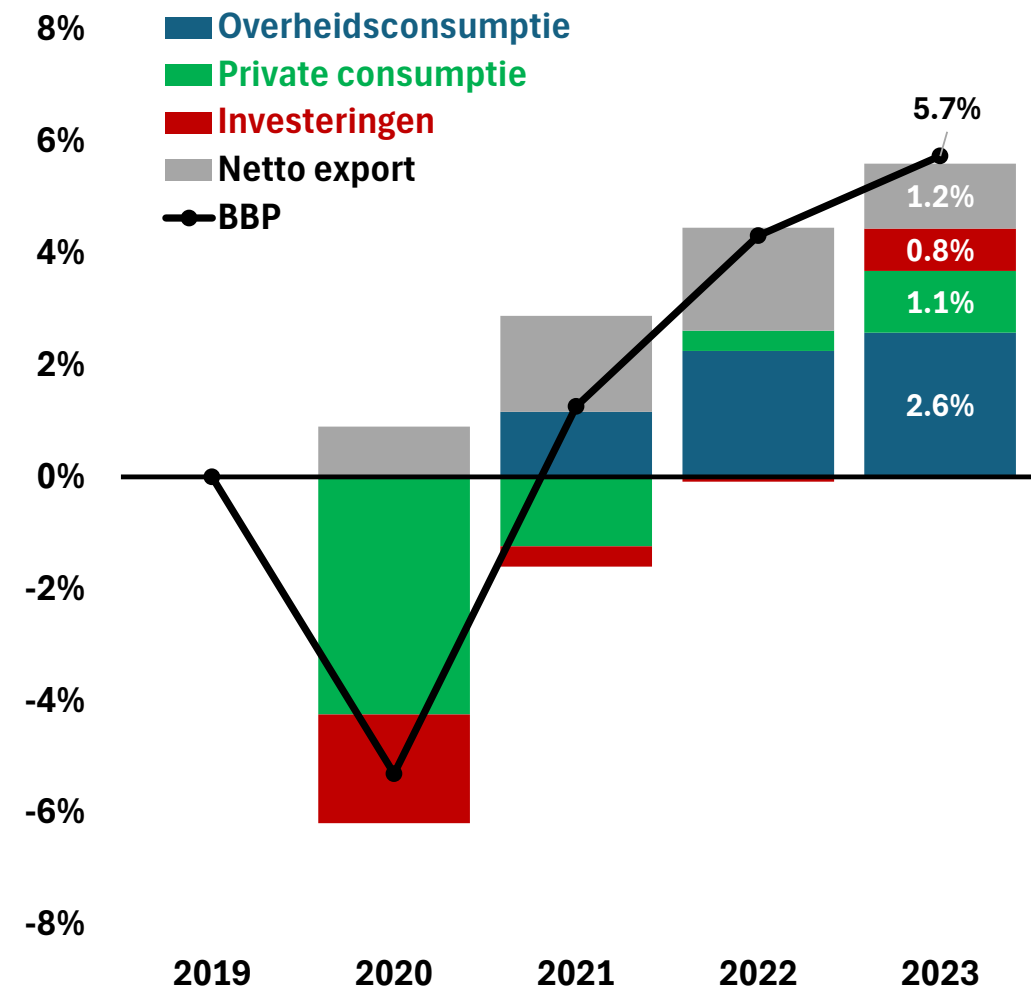
NB: in alle landen was de bevolkingsgroei hoger dan de projecties bij aanvang van de regeerperiode, mede door de oorlog in Oekraïne

Compositie van de toename in het BBP – Bestedingszijde

Eurozone

België

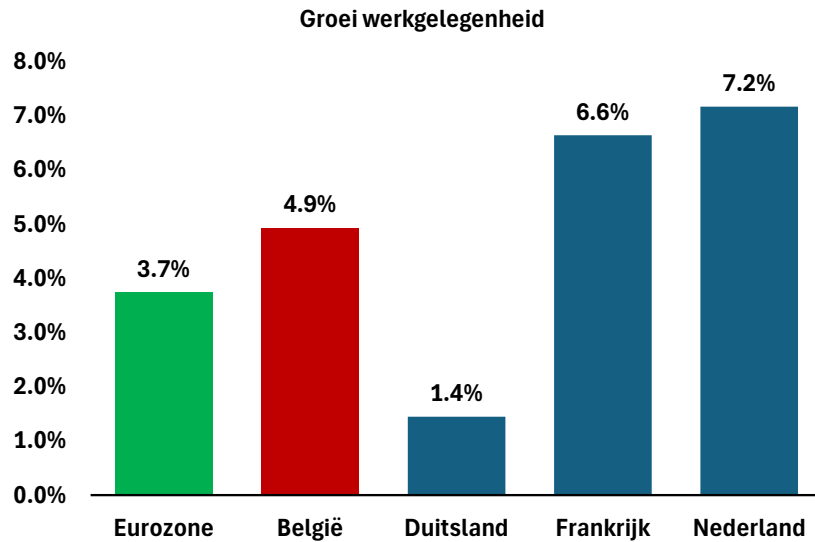

Compositie van de toename in het BBP – Bestedingszijde

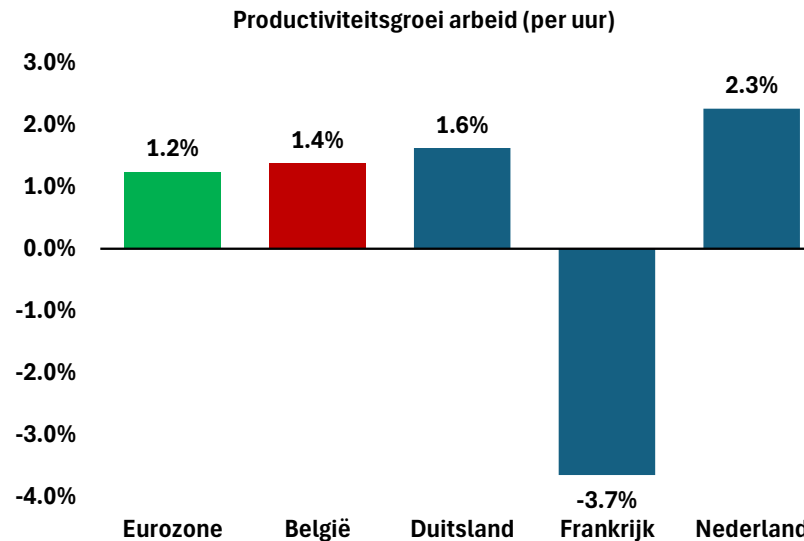
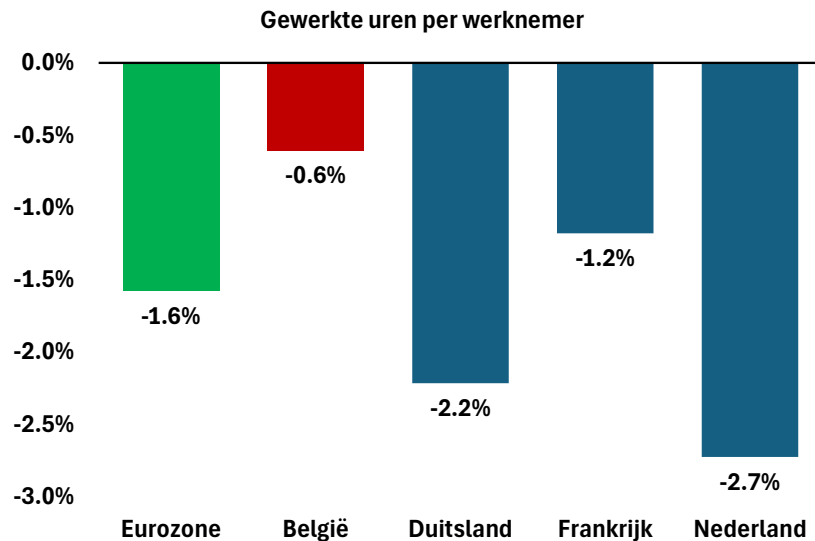
Alle componenten van de macro-economische bestedingen zijn meer gestegen dan in de buurlanden: private consumptie, overheidsconsumptie, bedrijfsinvesteringen en de netto-export

- De belangrijkste motor blijkt echter overheidsconsumptie te zijn. In deze component zitten bijvoorbeeld aanwervingen van ambtenaren, uitgaven gezondheidszorg, aankopen van de overheid bij bedrijven, etc.
- Merk op: “transfers” (zoals uitkeringen en pensioenen) zijn ook gestegen, maar maken geen deel uit van “overheidsconsumptie”. Deze hebben een impact op het BBP in de mate dat daardoor de private consumptie toeneemt
- Er was een grotere stijging van de netto-export en de bedrijfsinvesteringen t.o.v. andere landen, ondanks de achteruitgang van de concurrentiekracht die later in deze presentatie zal getoond worden
- De private consumptie is bij ons gestegen, maar wel minder dan de bevolkingsgroei: dit was niet de “motor” van onze groei

Compositie van de toename in het BBP – Productiezijde

BBP = aantal werknemers x aantal gewerkte uren per werknemer x arbeidsproductiviteit per uur

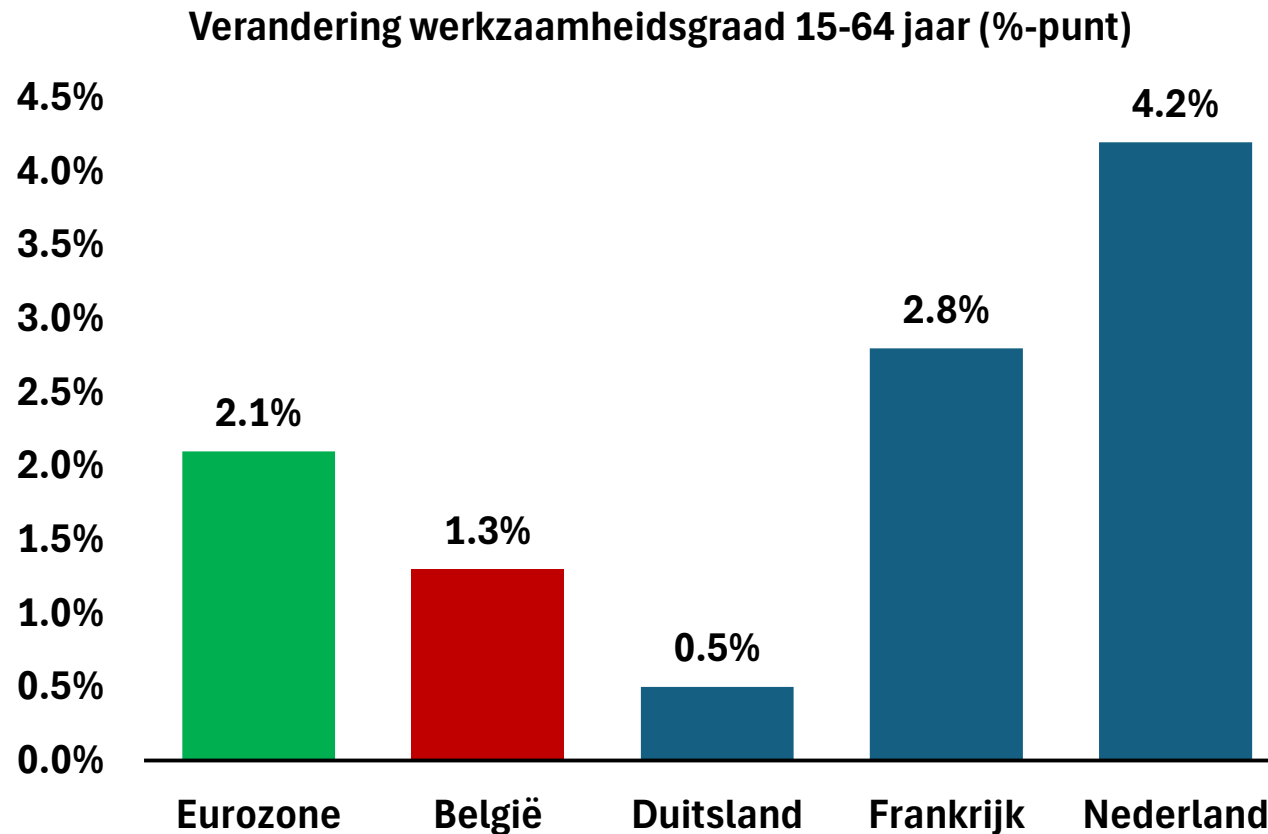
Compositie van de toename in het BBP – Productiezijde

- Er zijn meer banen gecreëerd dan in andere Europese landen. Ons land had wel een “demografische bonus”: de bevolking op beroepsleeftijd is bij ons in die periode namelijk meer gestegen (zie verder)
- We zien in alle landen een daling van het aantal gewerkte uren per werknemer t.o.v. 2019. Dit is vrij normaal tijdens een periode van laagconjunctuur, en kan moeilijk geïnterpreteerd worden
- De arbeidsproductiviteit is 1.4% gestegen. Om de vergrijzingskosten te kunnen betalen moeten we dat percentage echter jaarlijks halen i.p.v. over een gehele regeerperiode...

Jobcreatie

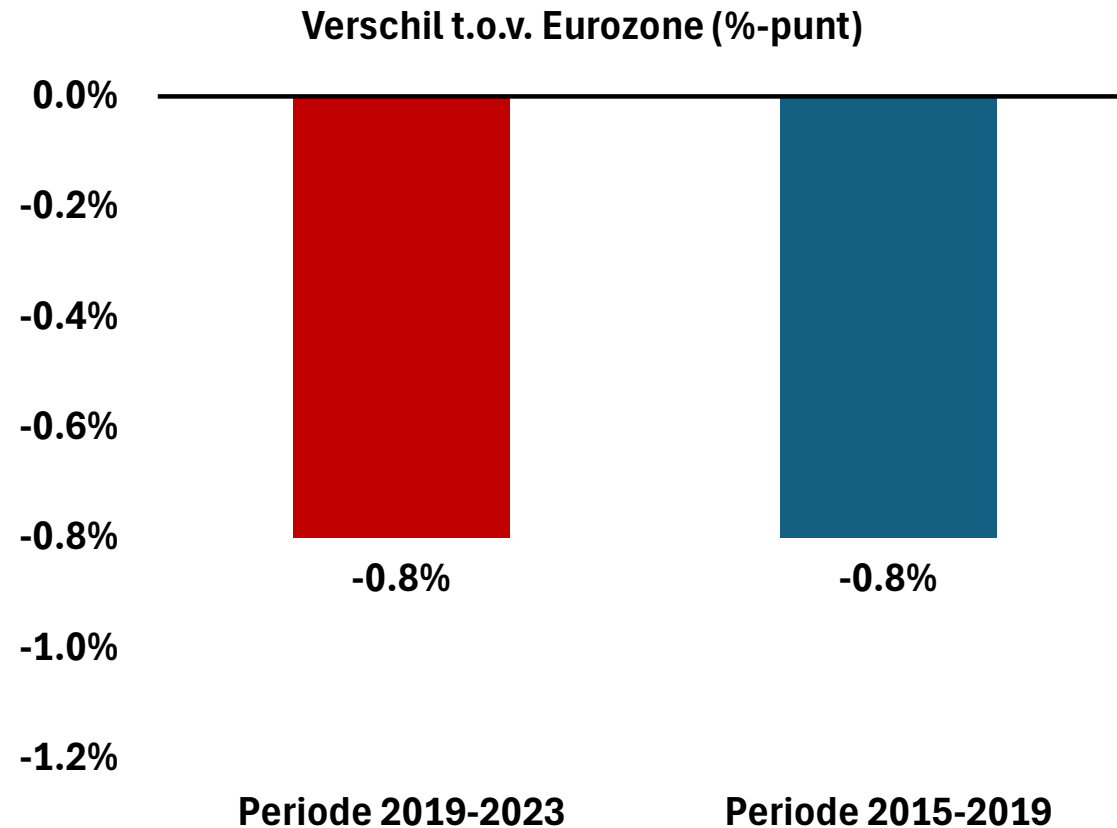
Verandering werkzaamheidsgraad 2019-2023

Er zijn in België meer jobs bijgekomen als in de Eurozone (zie eerder), maar de bevolking op beroepsleeftijd is bij ons (veel) meer gestegen => **de werkzaamheidsgraad is in ons land minder gestegen**

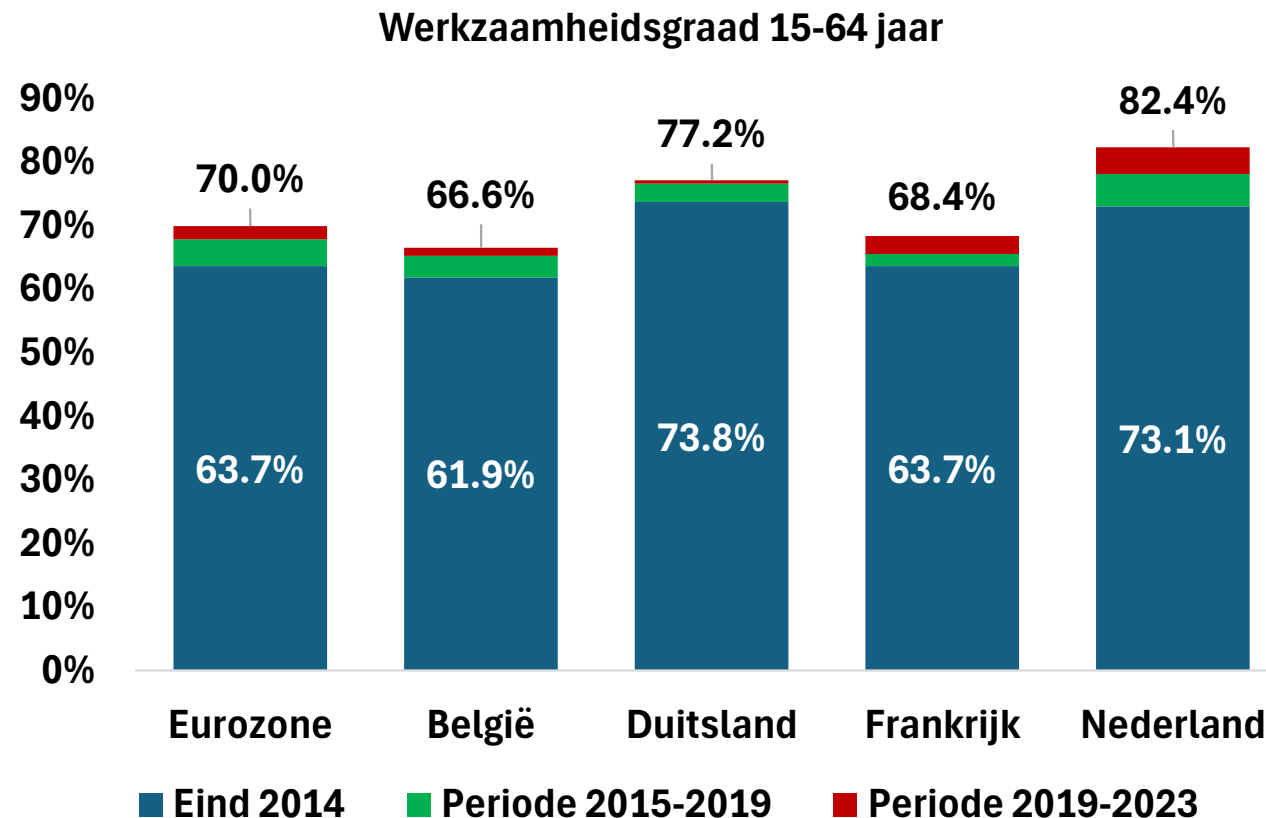
Relatieve prestatie t.o.v. de vorige regeerperiode

Ook tijdens de vorige regeerperiode is de werkzaamheidsgraad bij ons 0.8%-punt minder gestegen dan in andere Europese landen: de kloof met andere landen wordt groter

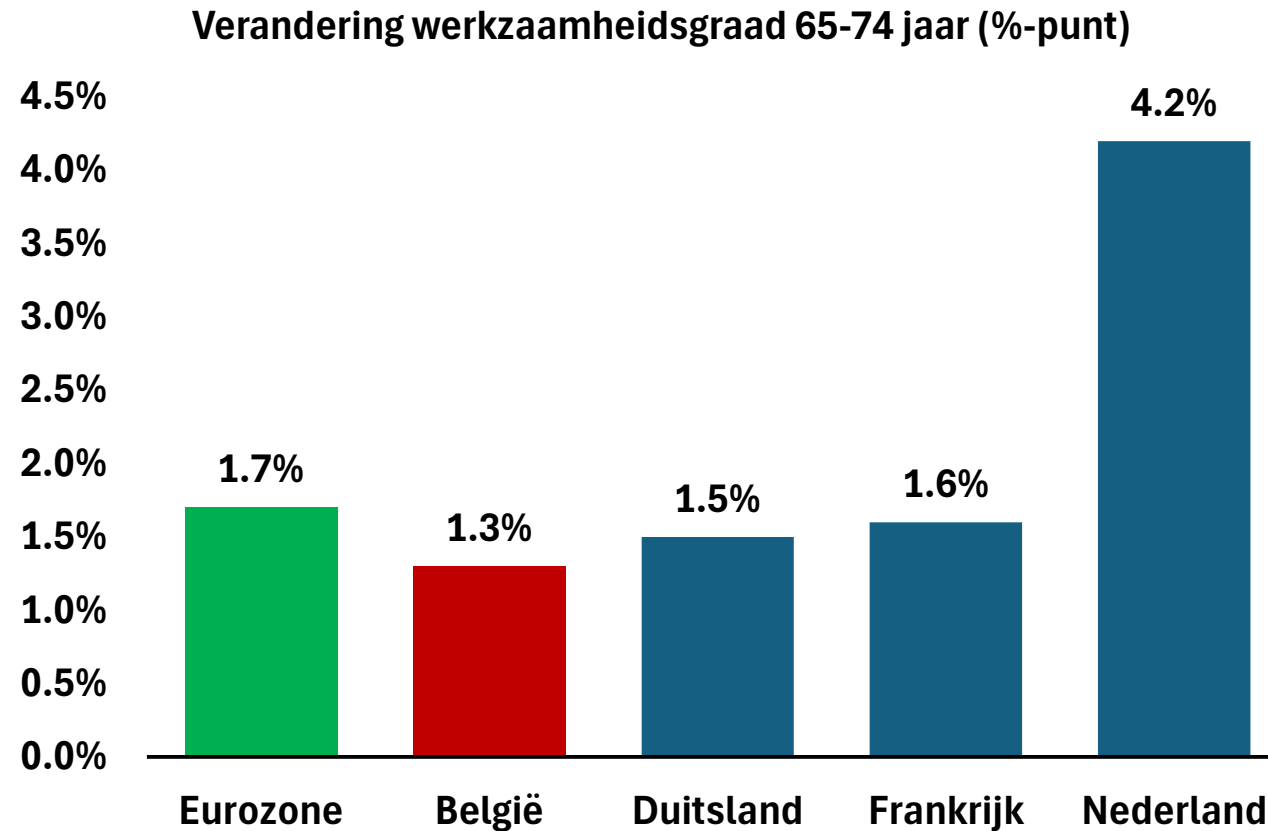
Niveau van werkzaamheidsgraad

Aangezien het niveau van de werkzaamheidsgraad al lager was bij aanvang van deze (en vorige) regeerperiode, waardoor het makkelijker is om te “groeien”, is dit geen schitterende arbeidsmarktprestatie

65-plussers

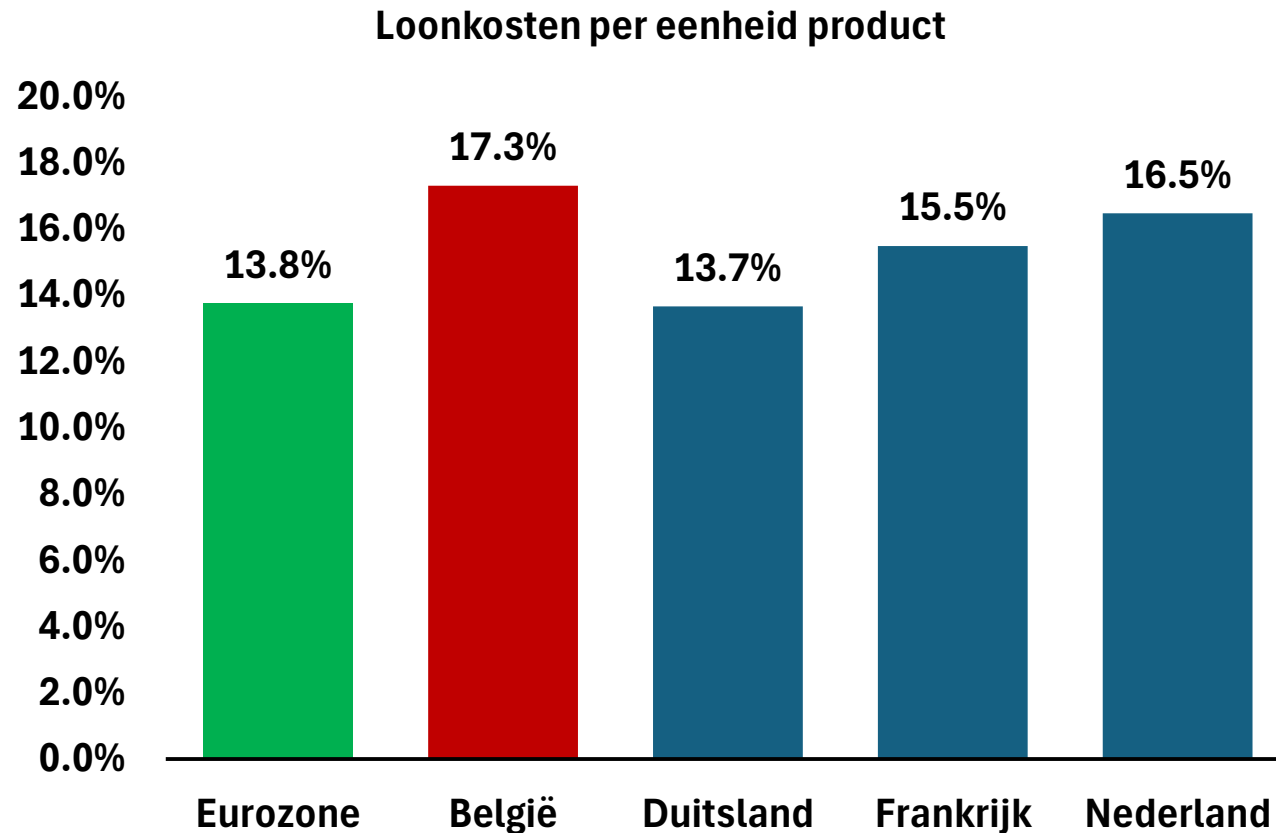
Ook bij 65-plussers is onze werkzaamheidsgraad minder gestegen dan in andere landen. Zal dit anders zijn in de volgende regeerperiode door het optrekken van de pensioenleeftijd?

Competitiviteit

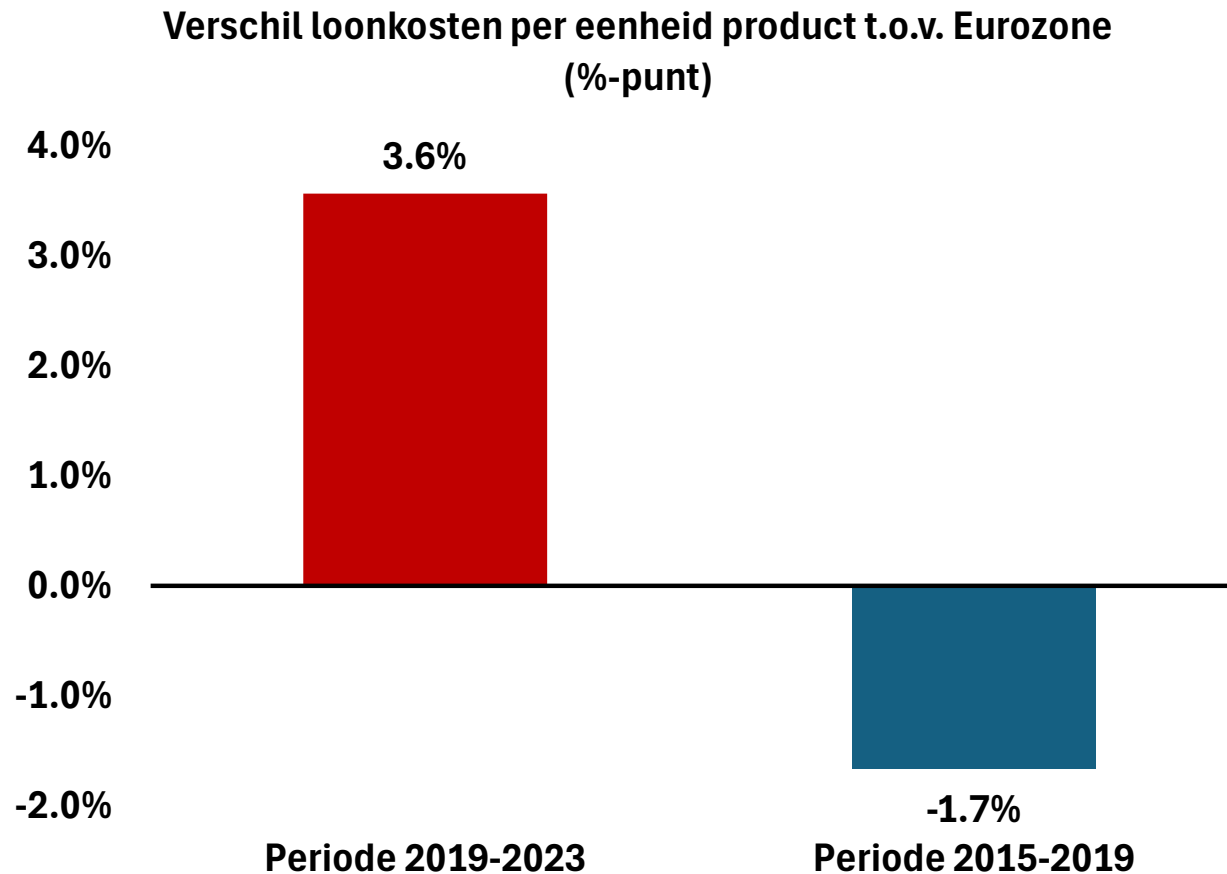
Verandering loonkosten per eenheid product 2019-2023

Loonkosten per eenheid product (=gecorrigeerd voor productiviteit) zijn bij ons 3.5% meer gestegen dan het Europese gemiddelde (en 2.1% t.o.v. de drie buurlanden) => **er is een achteruitgang van onze competitiviteit**

Relatieve prestatie t.o.v. de vorige regeerperiode

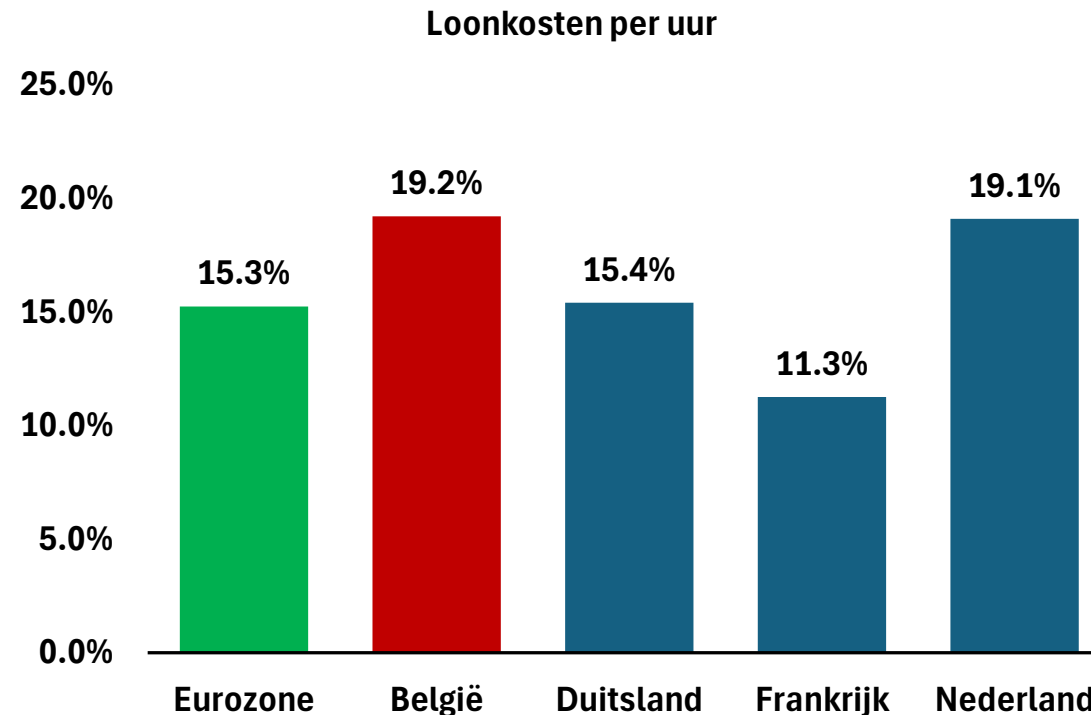
Terwijl de loonkosten per eenheid product voor de bedrijven de vorige regeerperiode daalden t.o.v. de andere Eurozone landen, zijn ze tijdens de huidige regeerperiode 3.6%-punten meer gestegen

Verandering loonkosten per uur 2019-2023

De loonkosten per uur zijn 3.9% meer gestegen dan het gemiddelde in de Eurozone (en ook 3.9% t.o.v. buurlanden), doch de hogere productiviteitsgroei van arbeid heeft de pijn een beetje verzacht

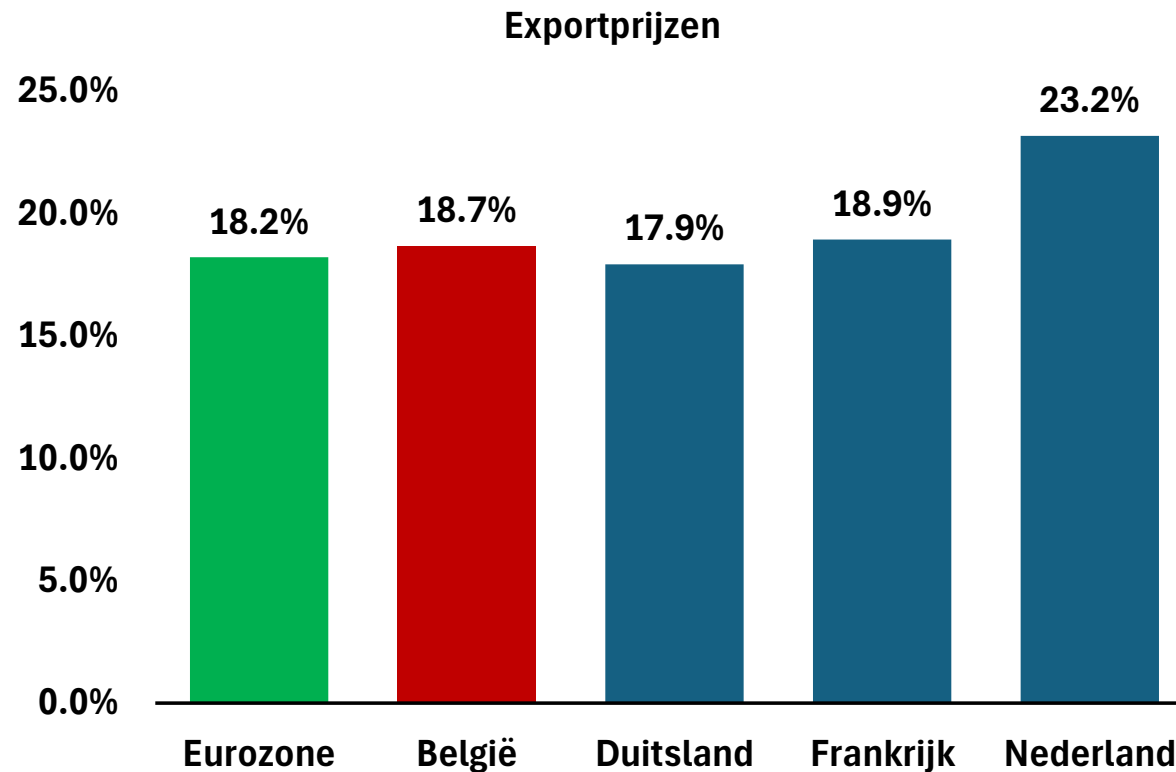
- Gezien de loonnormwet (en onder druk van competitie) betekent dit dat er de komende jaren **geen (nauwelijks) ruimte zal zijn voor algemene loonstijgingen bovenop de index**. De verwachting is dat ook de buurlanden zelf een inhaalbeweging zullen maken

Verandering exportprijzen 2019-2023

Exportbedrijven hebben de hogere loonkosten minder doorgerekend in de prijzen in vergelijking met andere landen, waardoor ze voldoende concurrentieel bleven (en mede daardoor de export stand heeft gehouden)

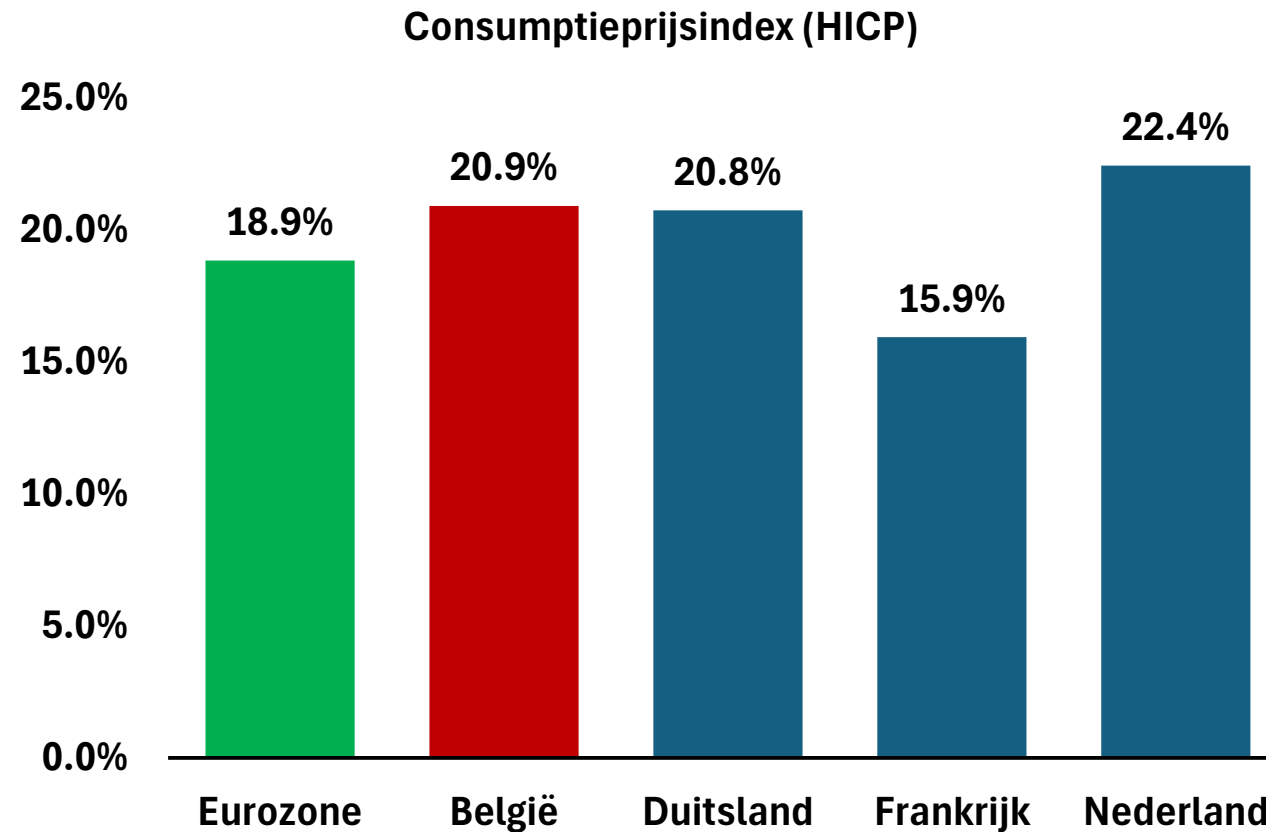
➤ NB: dat is eerder goed nieuws voor de “buitenlandse” consument...

Inflatie

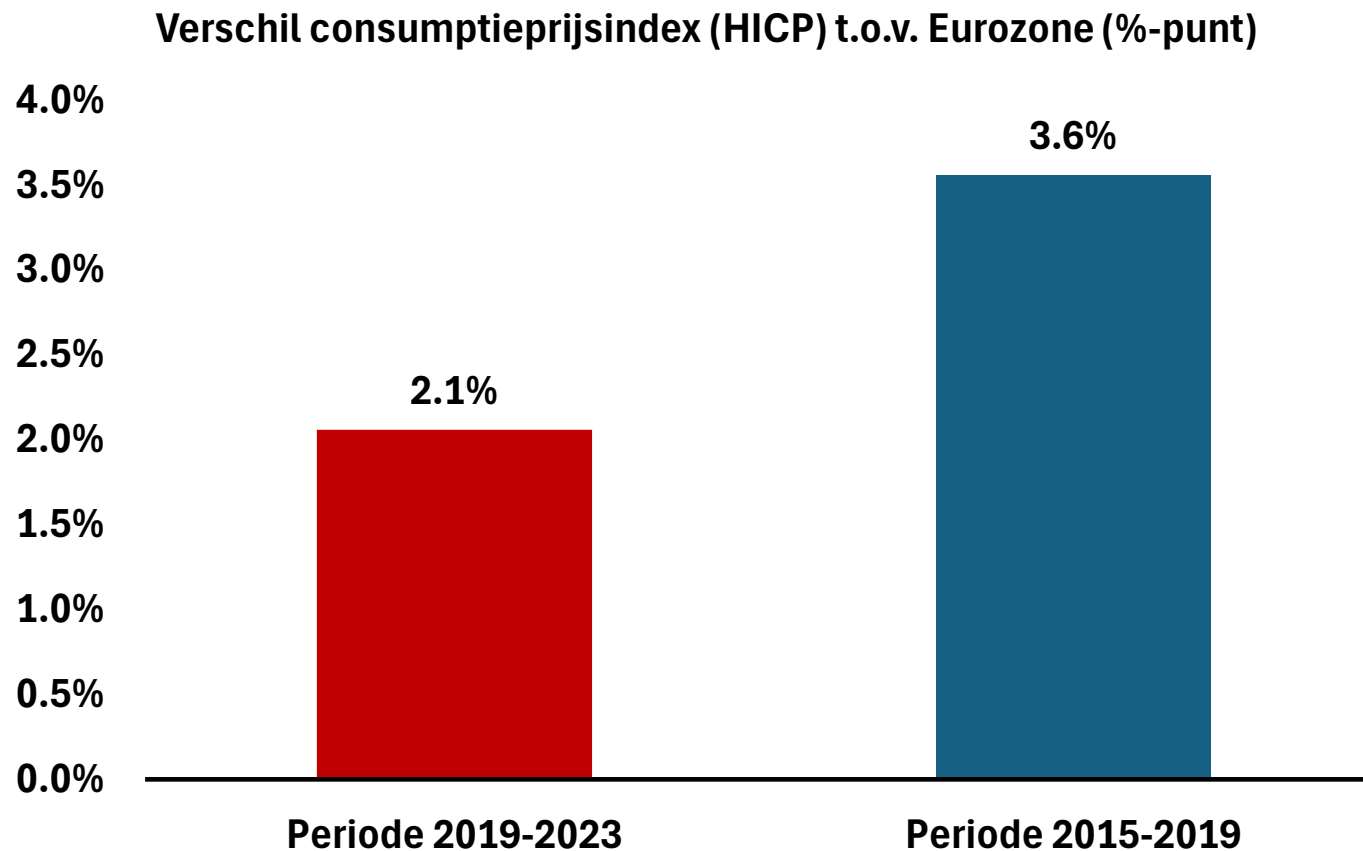
Verandering consumptieprijsindex 2019-2023

De inflatie was in ons land hoger dan in andere landen (behalve Nederland)

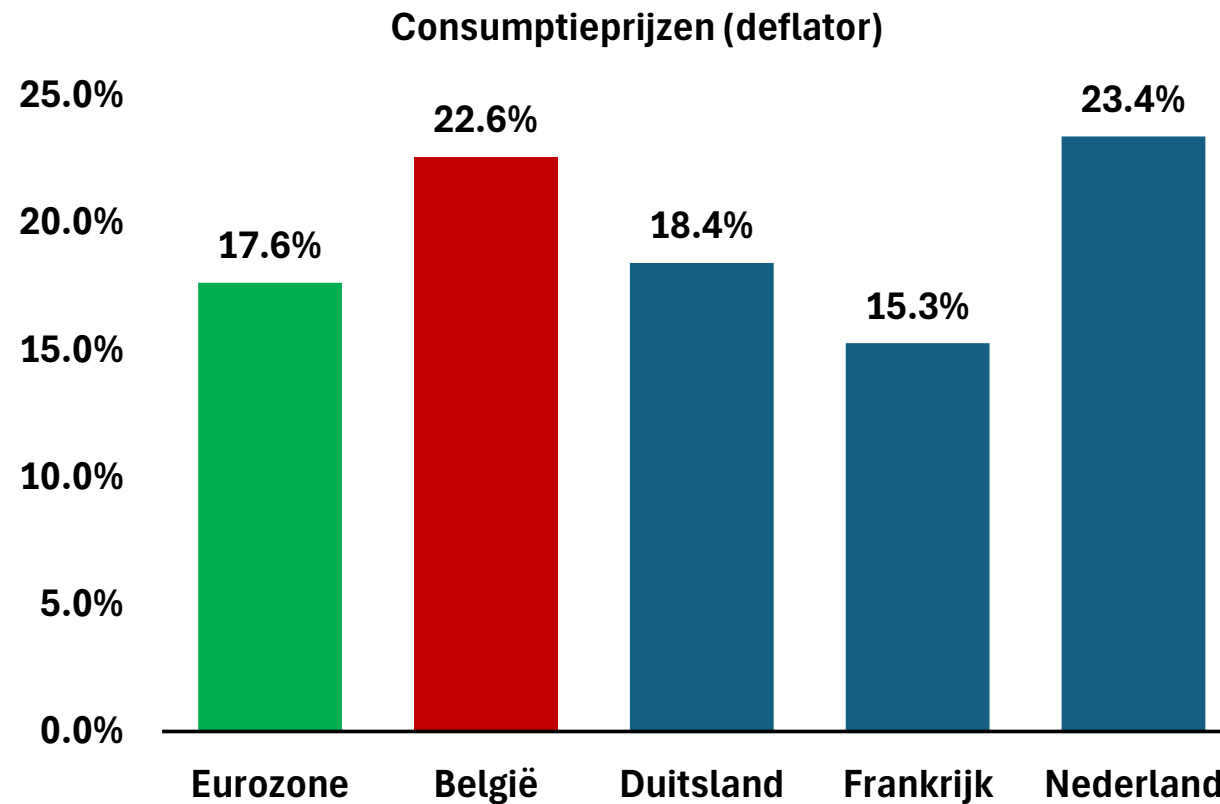
Relatieve prestatie t.o.v. de vorige regeerperiode

Nadat we tijdens de vorige regeerperiode ook al met hogere inflatie geconfronteerd werden...

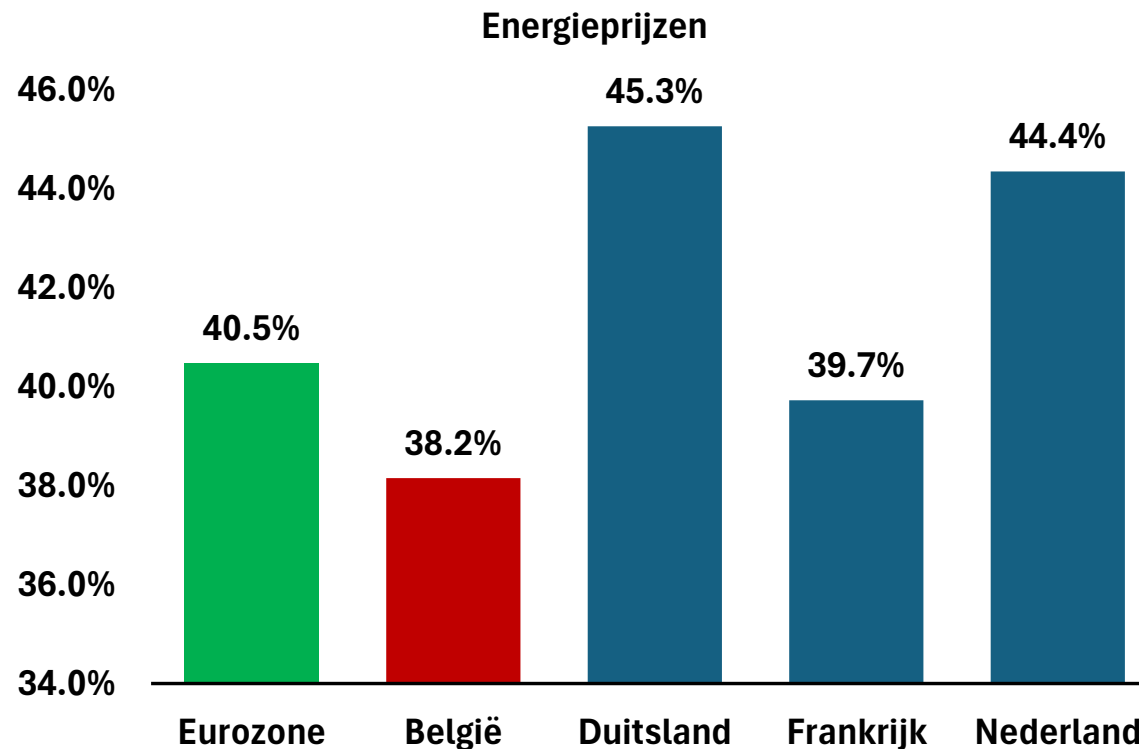
Effectieve inflatie

Bovenstaande inflatiecijfers weerspiegelen de binnenlandse prijzen van een “geharmoniseerde” indexkorf (HICP) voor de gehele Eurozone. Wanneer we echter kijken naar de prijzen van de “effectieve” consumptie (consumptiedeflator) per land, dan is het verschil met andere landen veel groter...

Verandering energieprijzen

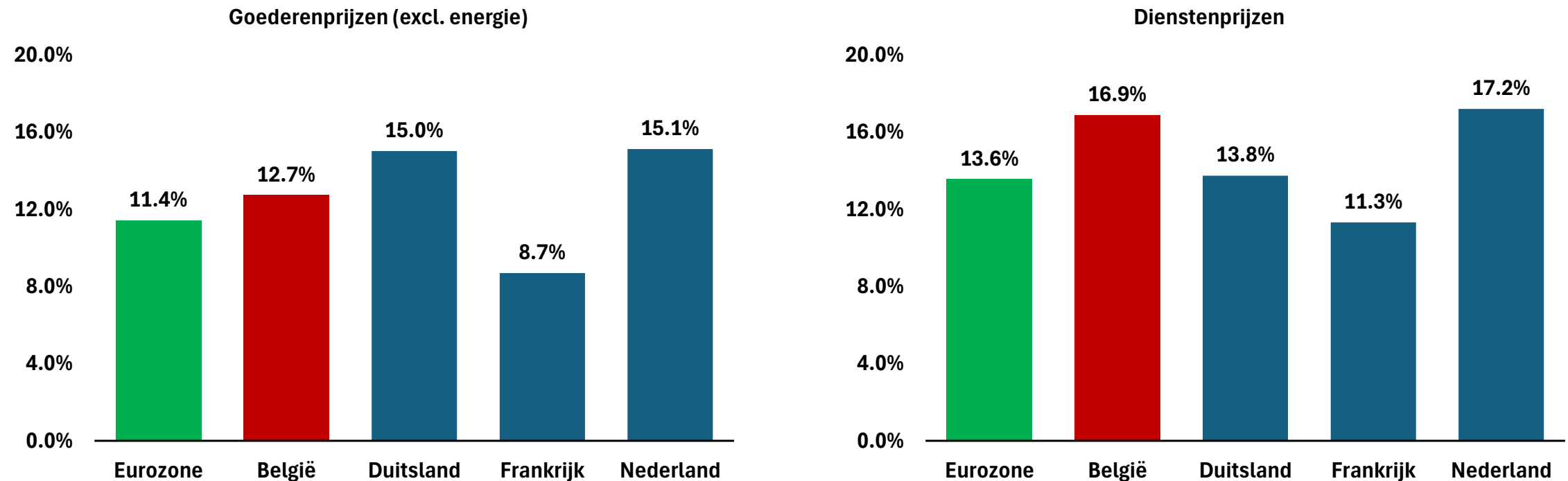
Onze energieprijzen zijn over de volledige periode nochtans minder gestegen dan in andere landen: de “directe” gevolgen van de energiecrisis zijn m.a.w. niet de oorzaak van de hogere inflatiecijfers

- NB: in andere landen reageren energieprijzen typisch trager op prijsdalingen in internationale markten. Daar zullen energieprijzen m.a.w. nog dalen in de nabije toekomst (waardoor de inflatiekloof groter wordt)

Verandering dienstenprijzen

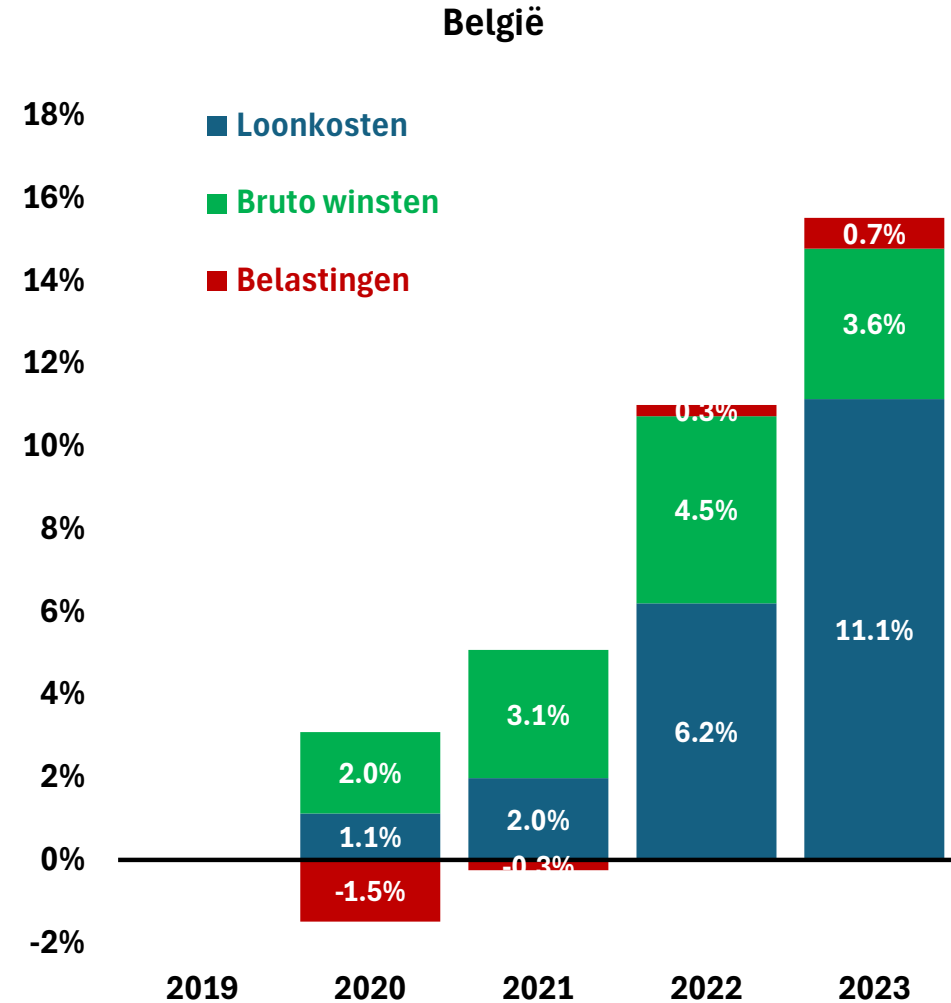
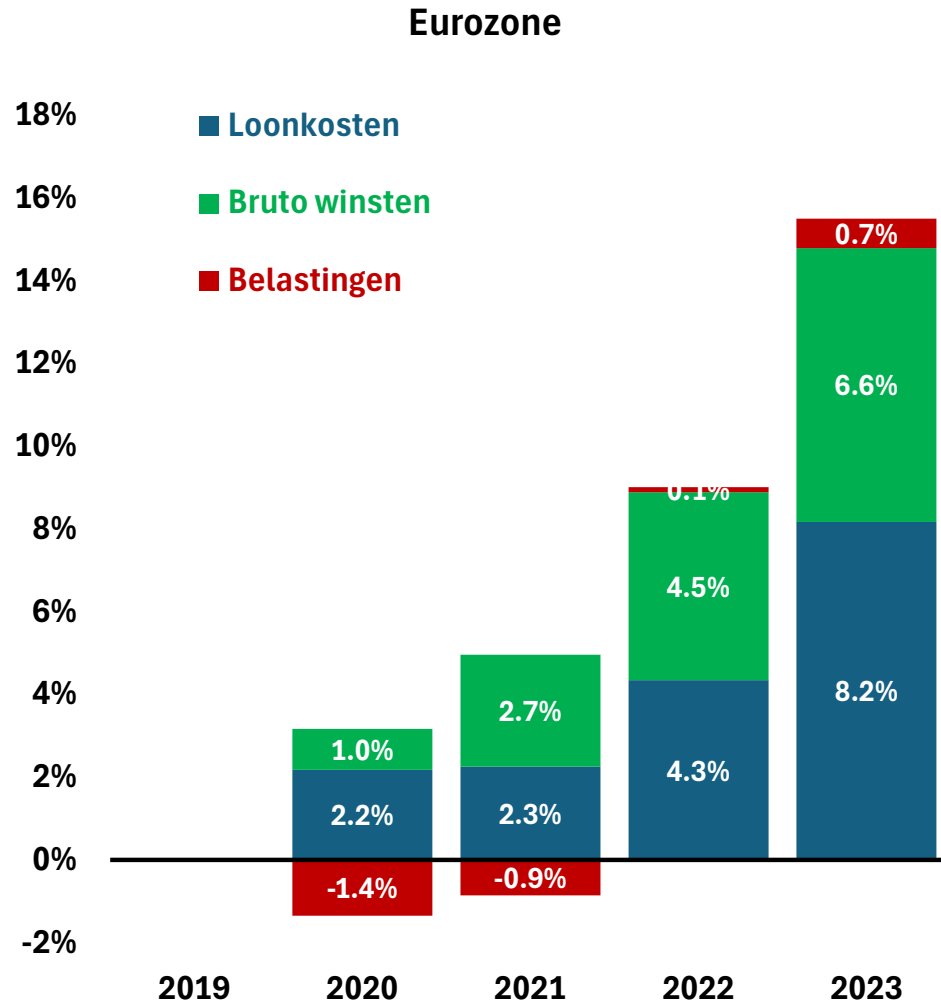
Het (grootste) probleem zijn onze “arbeidsintensieve” dienstenprijzen, die voornamelijk bepaald worden door de loonkosten en bijgevolg de automatische loonindexatie

- NB: aangezien de private consumptie bij ons nauwelijks meer is gestegen dan in andere landen, is de hogere inflatie ook niet “vraag-gedreven”

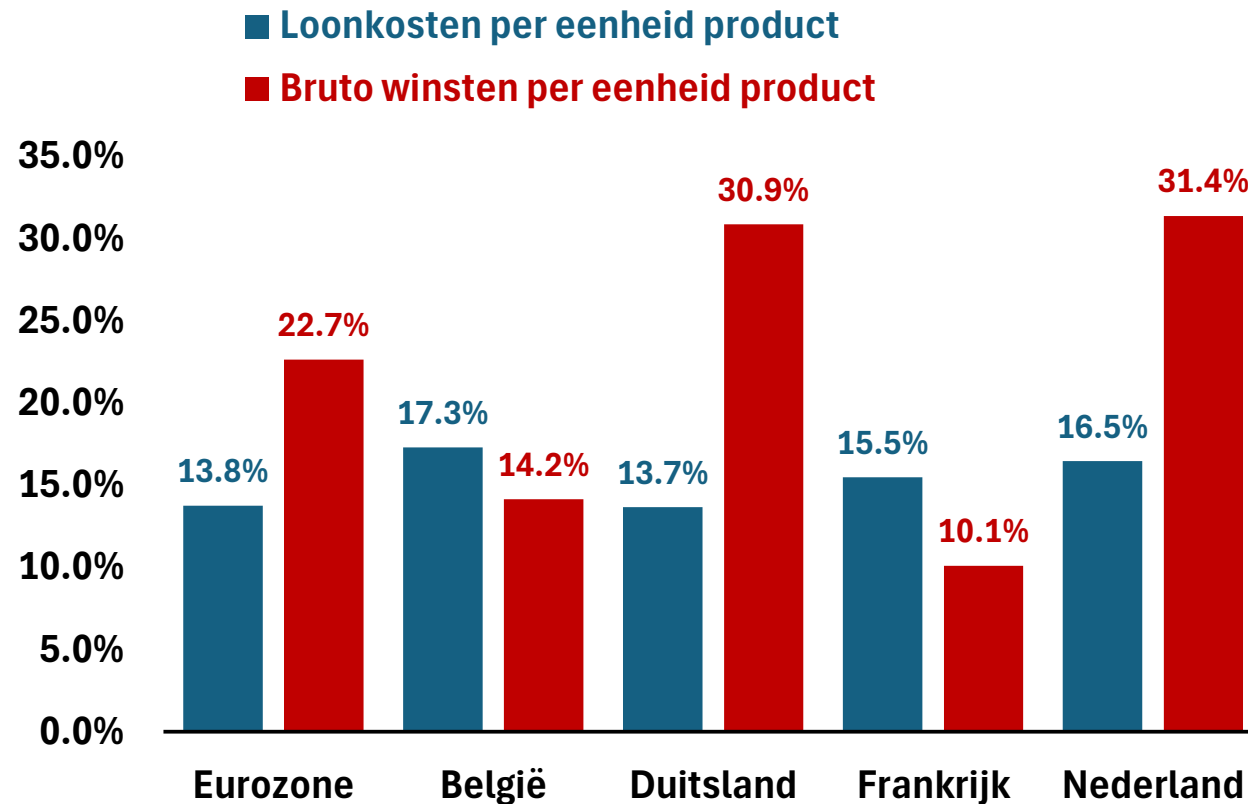
Samenstelling van de prijsstijging per eenheid product (BBP-deflator)

Niet “graaiflatie”, maar “indexflatie” (hogere loonkosten) is bij ons de belangrijkste oorzaak van de prijsstijging

Samenstelling van de prijsstijging per eenheid product (BBP-deflator)

De hogere bijdrage van loonkosten (vorige grafiek) is niet het gevolg van het feit dat loonkosten een hoger aandeel in de kostprijs hebben: de procentuele stijging van loonkosten is ook hoger dan die van de winsten

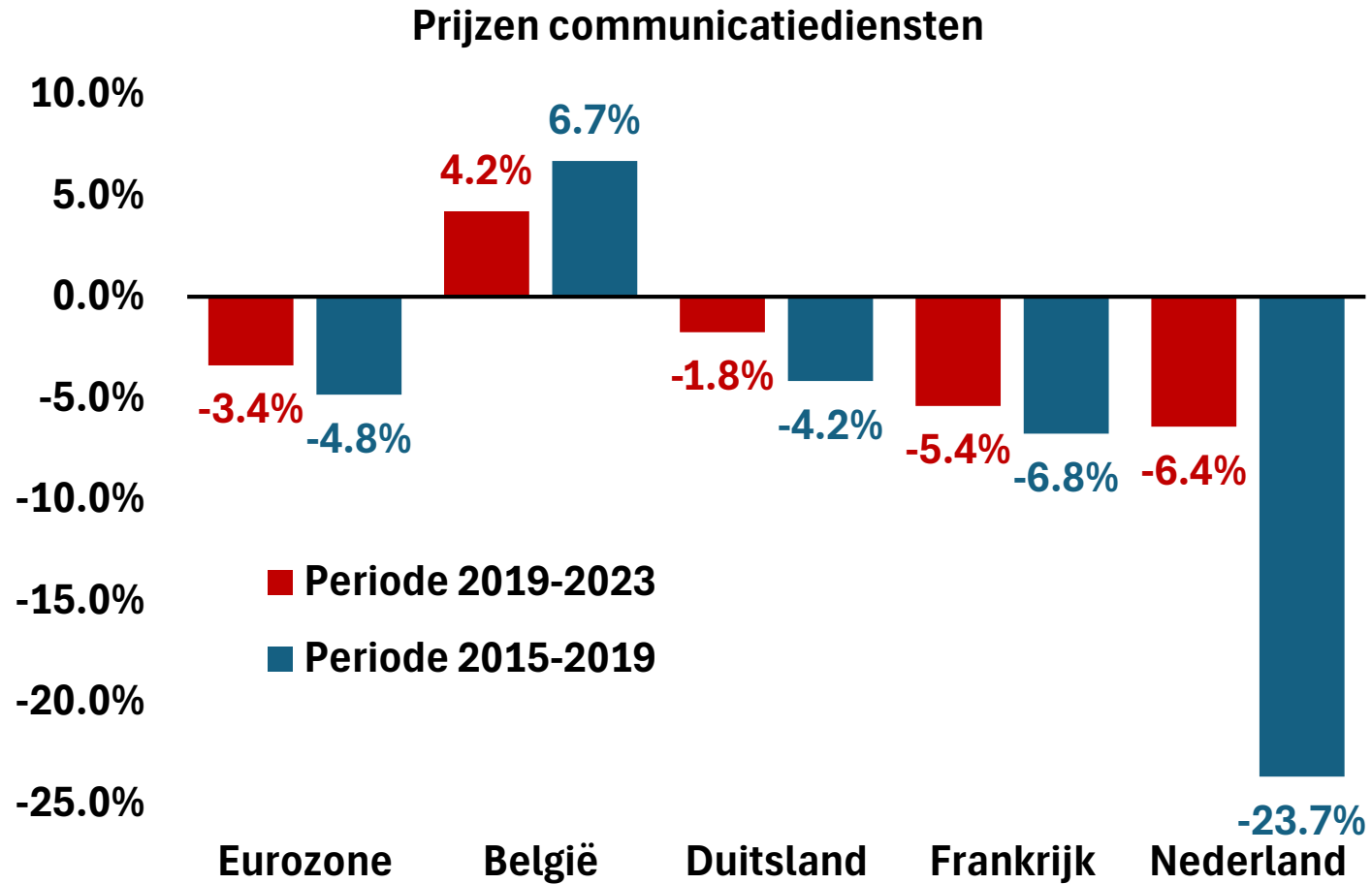

Samenstelling van de prijsstijging per eenheid product (BBP-deflator)

De hogere bijdrage van loonkosten (vorige grafiek) is niet het gevolg van het feit dat loonkosten een hoger aandeel in de kostprijs hebben: de procentuele stijging van loonkosten is ook hoger dan die van de winsten

- De winsten van energiebedrijven maken deel uit van de globale stijging van bruto winsten in alle landen. De winstmarge van een “doorsnee-bedrijf” is bij ons m.a.w. meer gedaald dan de cijfers suggereren
- Merk op dat de winstmarges tijdens de vorige regeerperiode in België wel meer waren gestegen dan in andere landen (zie mijn analyse 5 jaar geleden); er was m.a.w. een buffer
- Instellingen zoals de Nationale Bank voorspellen dat de lonen in andere landen een inhaalbeweging gaan maken, waardoor het plaatje er de komende jaren kan veranderen

In bepaalde sectoren kan je "graaiflatie" moeilijk ontkennen...

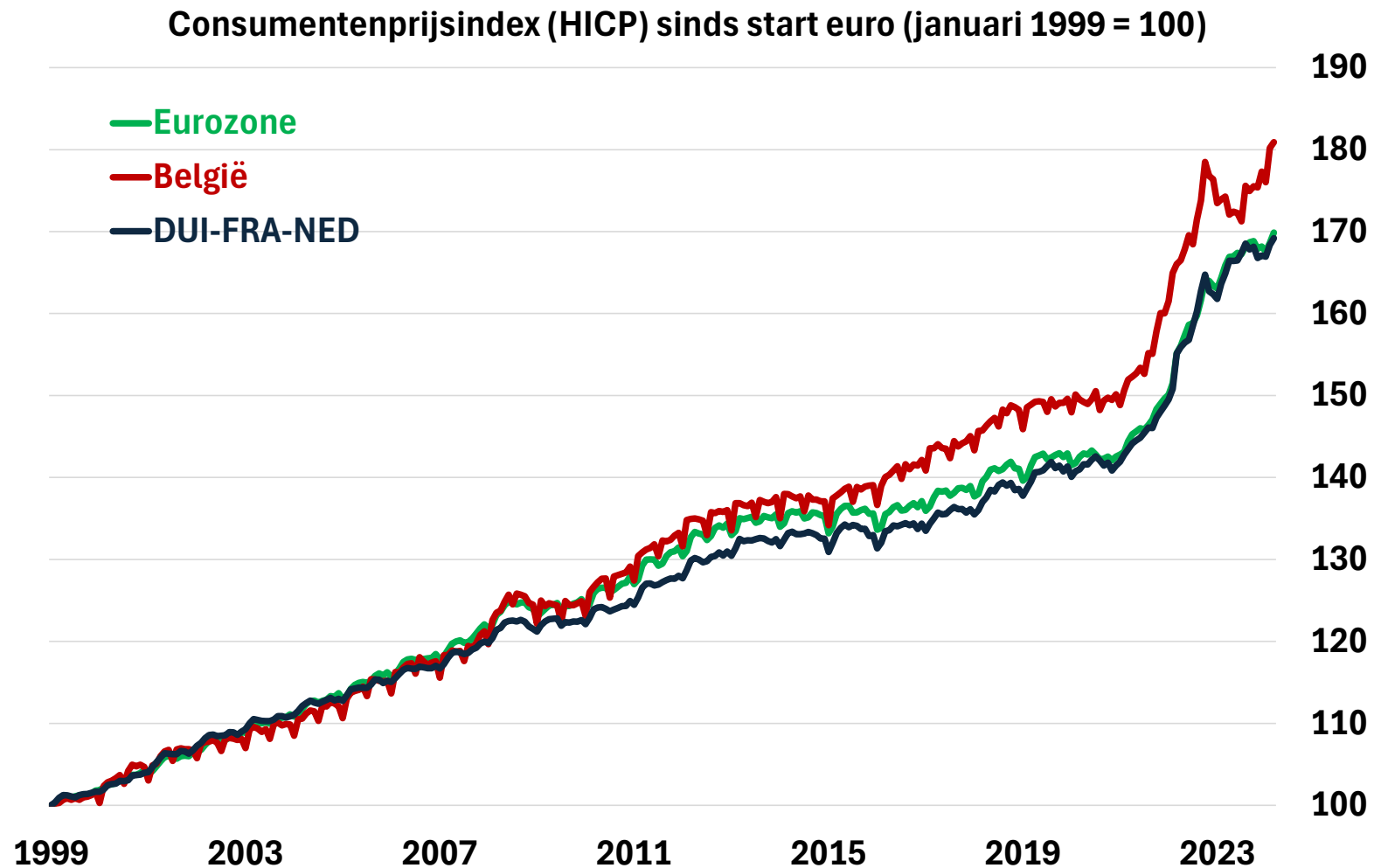

De boemerang van de index – deel I

- De automatische loonindexatie heeft voor een “loon-prijsspiraal” gezorgd, **waardoor de consumptieprijzen uiteindelijk meer zijn gestegen dan in andere landen**
 - Hogere (energie)prijzen => hogere lonen => hogere prijzen => hogere lonen => ...
- De **lonen kunnen** in België **op termijn echter slechts evenveel stijgen als in andere landen** (loonnormwet, internationale competitie): bij ons zal er m.a.w. loonmatiging zijn, en in de buurlanden een inhaalbeweging
 - Indien de inflatie bij ons de komende jaren niet lager is dan in de buurlanden (en de recente hogere inflatie volledig neutraliseert), dan zal een Belgische werknemer op het einde van de rit minder koopkracht overhouden dan werknemers in andere landen
 - Zal loonmatiging (en loonstijgingen in de buurlanden) effectief gepaard gaan met lagere inflatie? Dat was bijvoorbeeld niet het geval tijdens de vorige regeerperiode... Integendeel, de inflatie is toen meer gestegen dan in de buurlanden (ondanks de indexsprong, lastenverlagingen, etc)

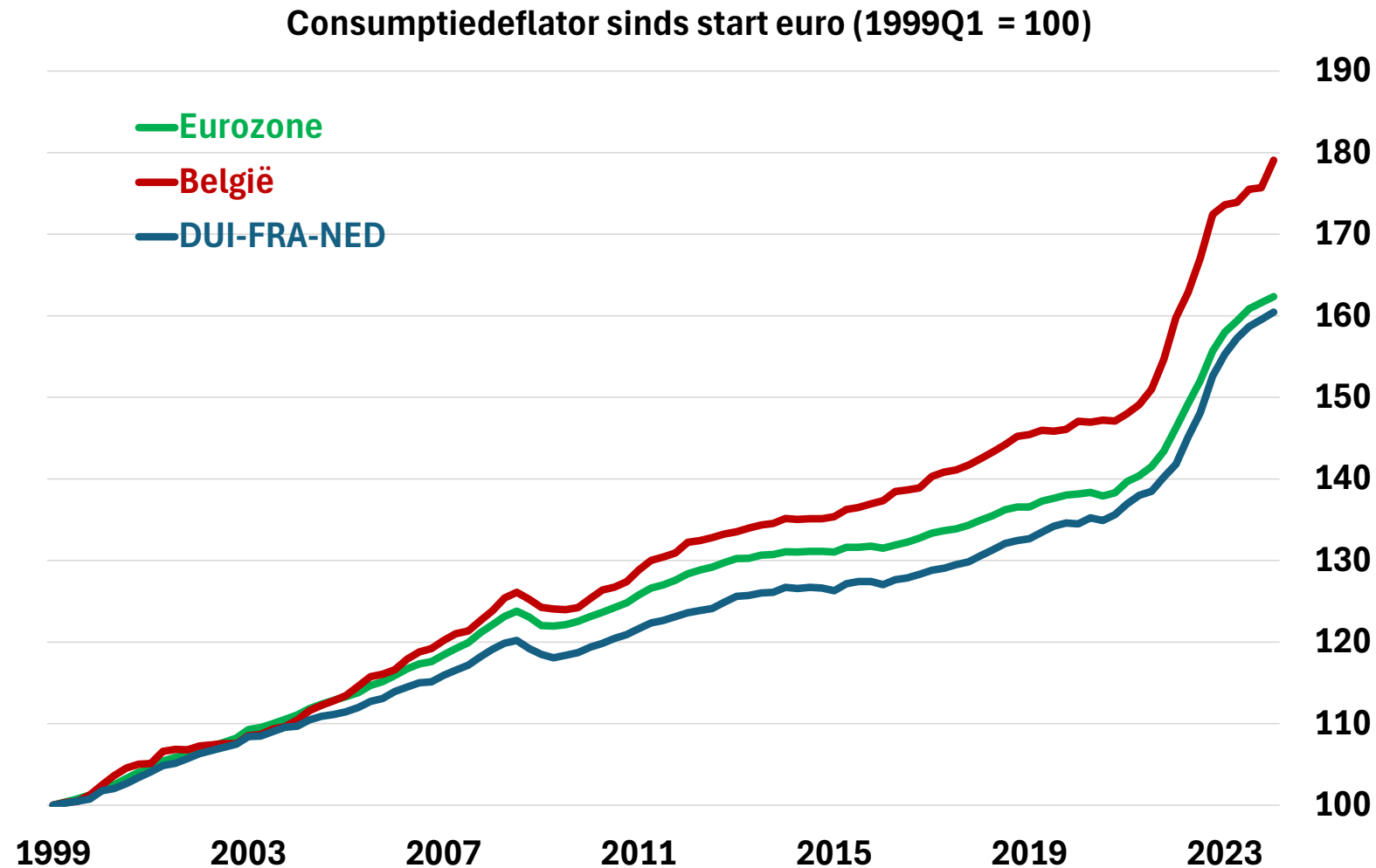
Evolutie van consumptieprijzen op lange termijn

Sinds de start van de euro zijn de prijzen in ons land **11%-punt** meer gestegen dan in andere Europese landen

Evolutie van consumptieprijzen op lange termijn

De prijzen van onze “effectieve” consumptie zijn zelfs ruim 18%-punt meer gestegen dan in de drie buurlanden

Evolutie van consumptieprijzen op lange termijn

Als toekomstige regeringen iets willen doen aan de koopkracht, dan moeten ze in de eerste plaats ons inflatieprobleem aanpakken

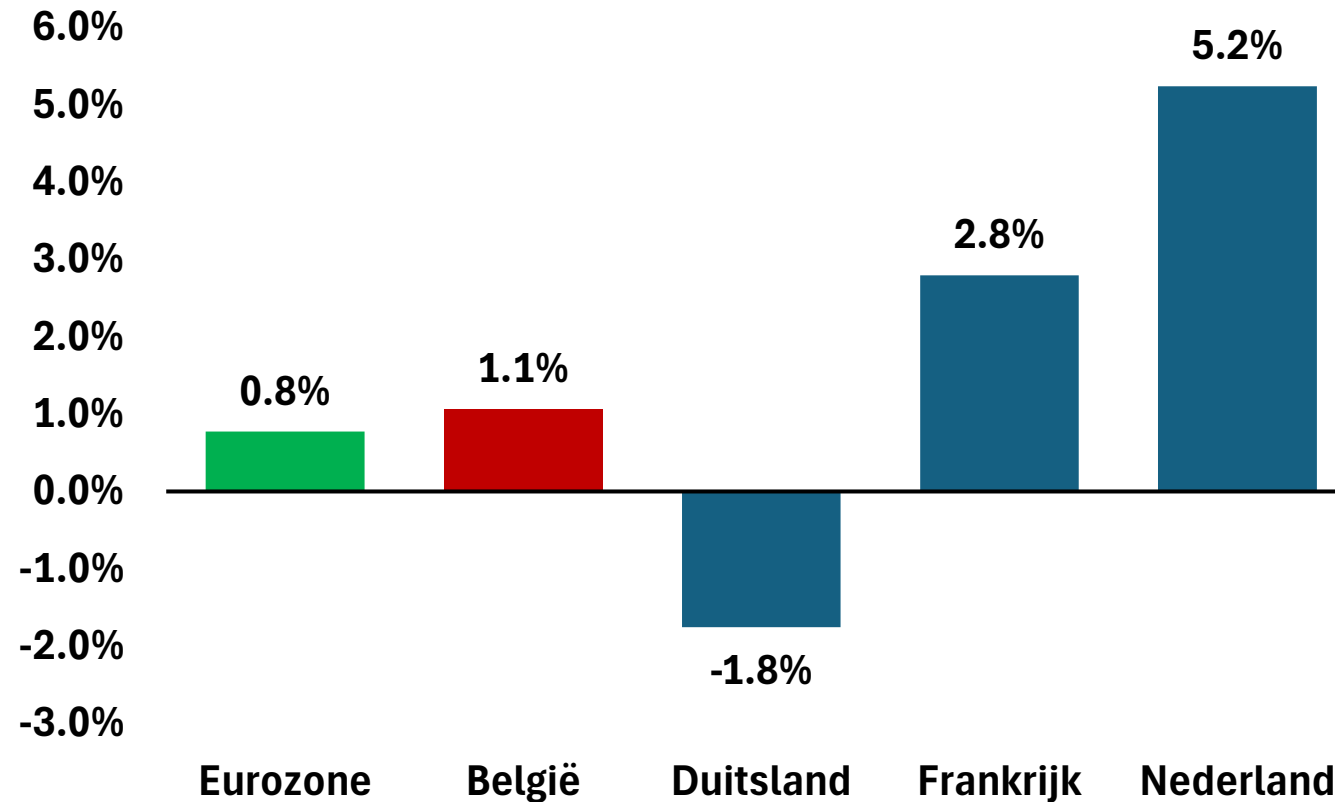

Koopkracht

Toename van de koopkracht per inwoner 2019-2023

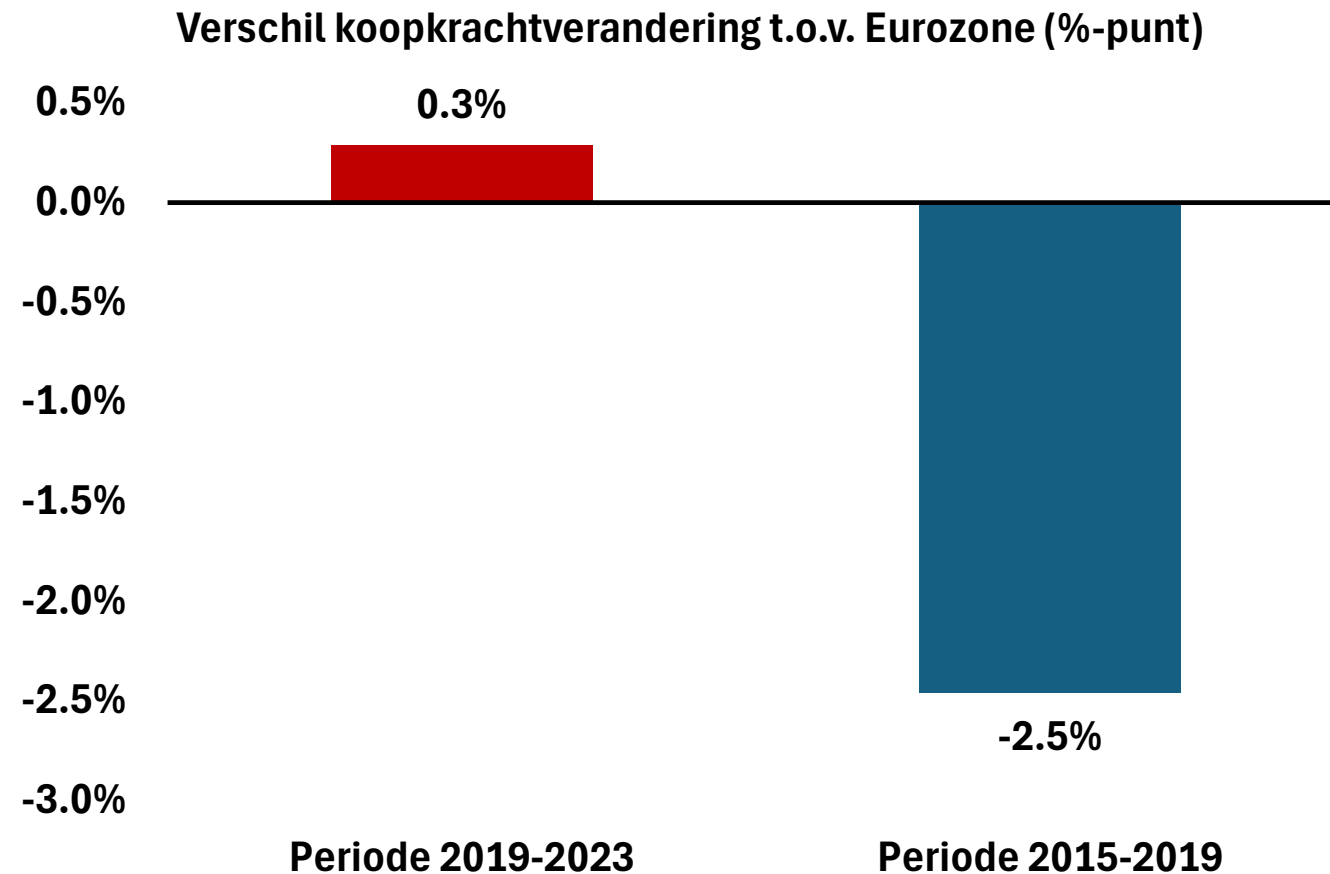
Sinds 2019 is de koopkracht met **1.1%** gestegen, dat is (in tegenstelling tot de perceptie) amper 0.3%-punt meer dan de Eurozone

Reëel netto beschikbaar inkomen per inwoner (OESO-data)

Relatieve prestatie t.o.v. de vorige regeerperiode

Tijdens de vorige regeerperiode is de koopkracht met 5.5% gestegen, maar in andere Eurozone landen was dat 8.0%, waardoor we het toen 2.5%-punt minder goed deden

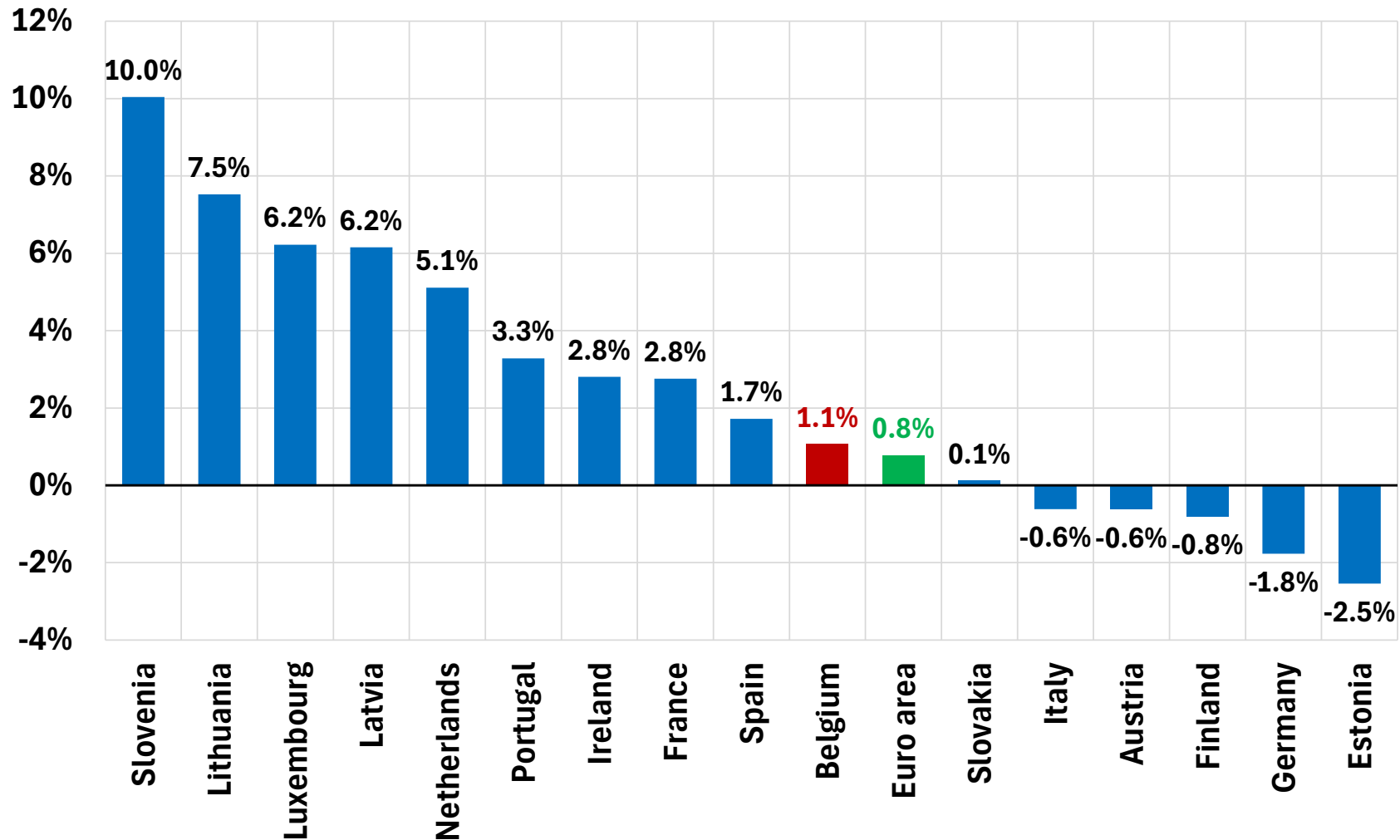
Koopkrachtmythe

Een toename van de koopkracht is een opmerkelijke prestatie gezien de omstandigheden. We hebben het geenszins slecht gedaan, maar **het is een mythe dat België de koopkracht veel beter heeft beschermd** dan andere landen (laat staan “het best beschermd”, zoals soms beweerd wordt)

- De mindere prestatie van de Eurozone is voornamelijk het gevolg van de daling in Duitsland. Kijken we naar individuele landen, dan staat België 10de op 16 landen (zie volgende grafiek)
- Houden we ook rekening met de ramingen voor 2024, dan is de koopkrachttoename hoger, maar dalen we naar de 12^e plaats en doen we het minder goed dan de Eurozone (zie volgende grafieken)

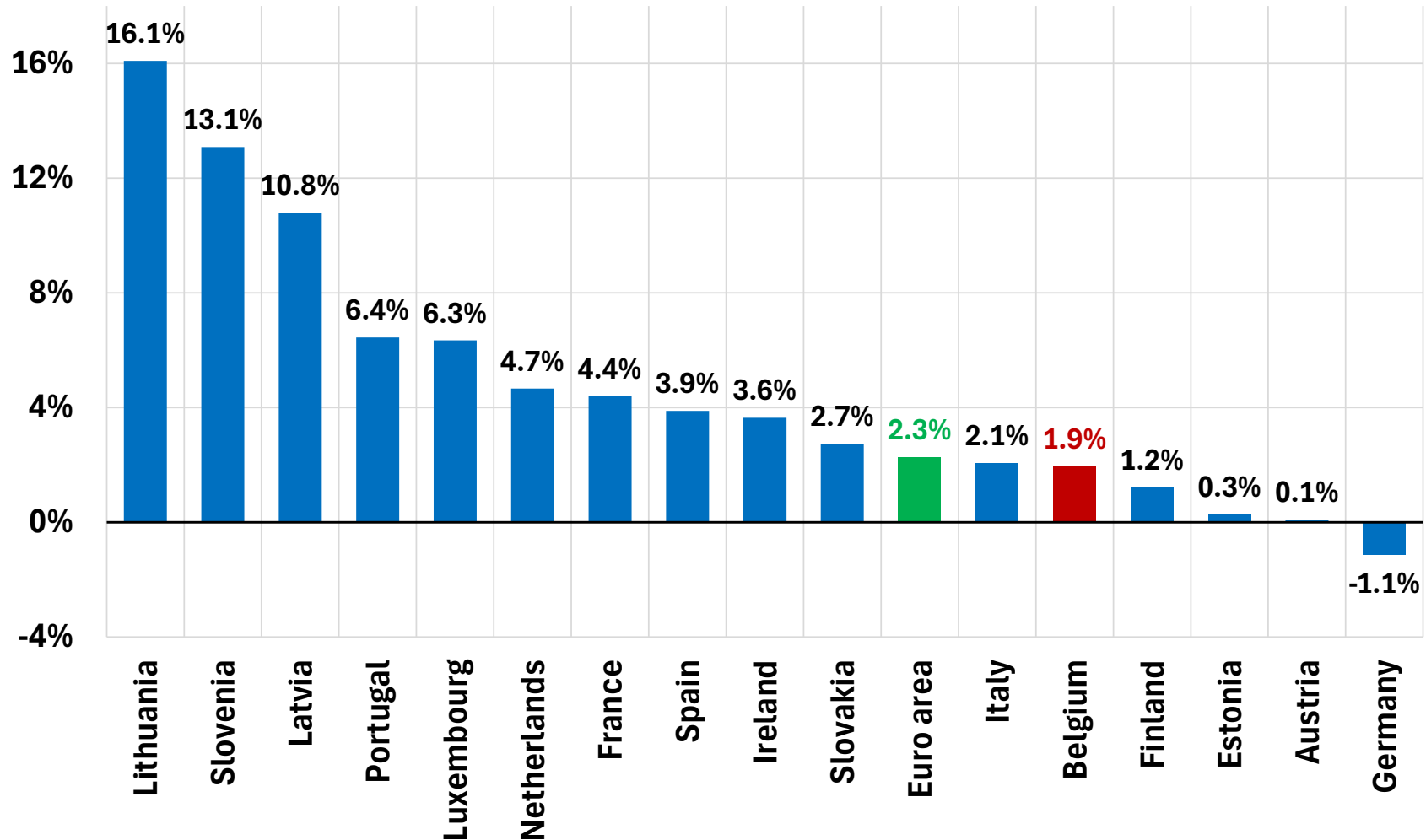
Koopkrachtevolutie in individuele landen van de Eurozone

Verandering koopkracht per inwoner tussen 2019 en 2023 (bron: OESO-data)

Koopkrachtevolutie inclusief OESO-raming voor 2024

Verandering koopkracht per inwoner tussen 2019 en 2024 (bron: OESO-data)

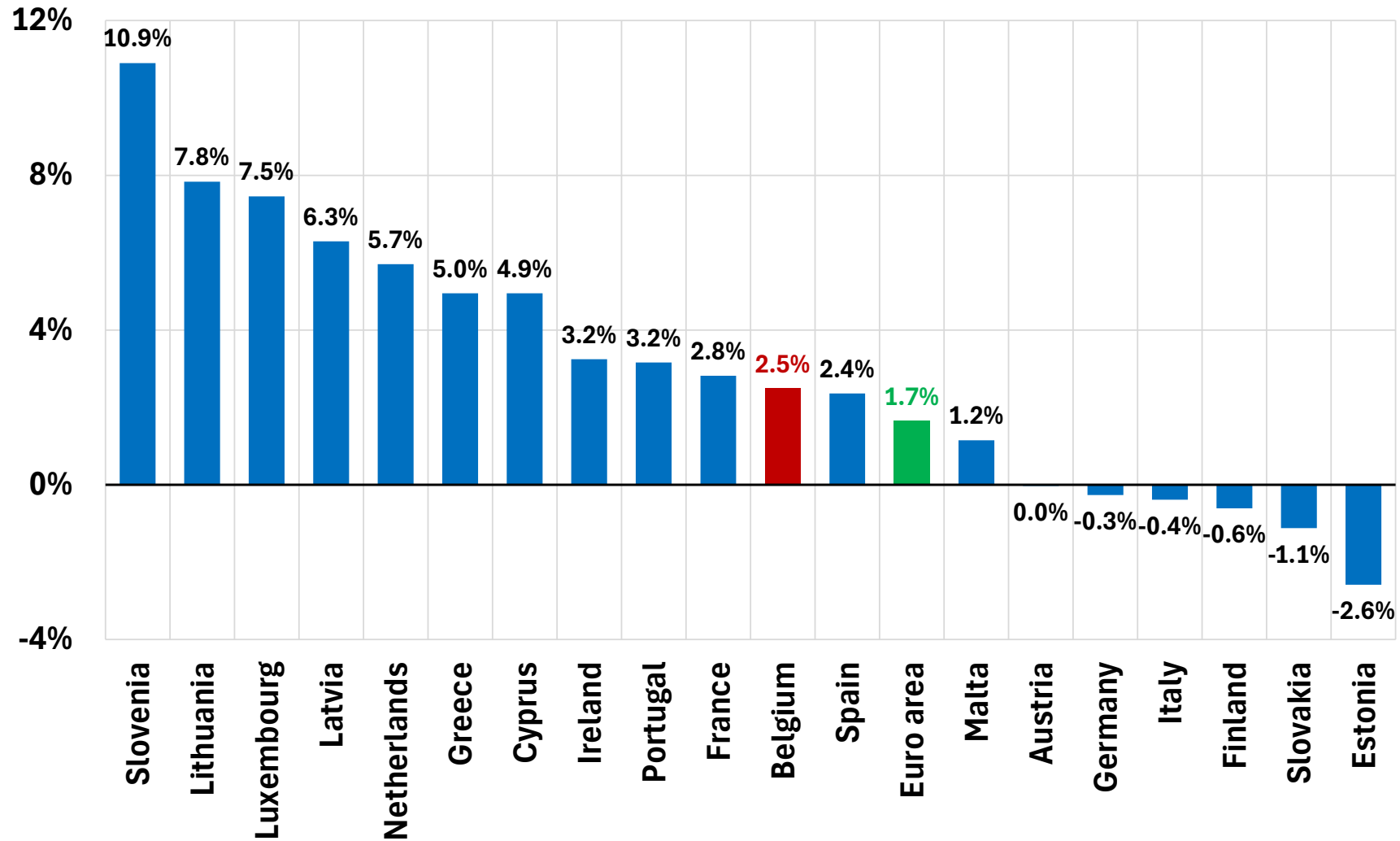
Andere bronnen: grotere toename, maar gelijkaardige verhoudingen

Bovenstaande figuren zijn gebaseerd op OESO-gegevens. De exacte definitie die de OESO gebruikt staat beschreven in de appendix

- De Nationale Bank gebruikt een alternatieve methode en rapporteert een grotere toename van het reëel beschikbaar inkomen in België, maar deze bron kunnen we niet vergelijken met andere landen
- Eurostat rapporteert ook een indicator van bruto reëel beschikbaar inkomen per inwoner. Deze indicator is voor veel landen slechts beschikbaar tot 2022. Indien we voor die landen ramingen voor 2023 gebruiken, dan is de koopkrachttoename in alle landen hoger t.o.v. de OESO data, en het verschil met de Eurozone iets groter, doch is er nauwelijks een verandering in de ranking (zie volgende slide)
- Hoe je het ook draait of keert: België staat in de middenmoot wat bescherming van de koopkracht betreft; veel landen zonder index zijn daar evengoed in geslaagd

Andere bronnen: grotere toename, maar gelijkaardige verhoudingen

Verandering koopkracht per inwoner tussen 2019 en 2023 (bron: Eurostat)

Waarom verschilt onze koopkrachtprestatie zoveel van de berichtgeving?

Er wordt vaak naar de OESO verwezen om onze koopkrachtprestatie in de verf te zetten (*The OECD Wage Bulletin*). Waarom zijn deze resultaten verschillend, hoewel ze ook op OESO gegevens gebaseerd zijn?

1. De *Wage Bulletin* vergelijkt het reële **bruto loon per uur/werknemer** tussen landen. Dergelijke vergelijking houdt m.a.w. geen rekening met jobcreatie (meer werknemers = meer inkomen), terwijl de werkzaamheidsgraad in andere landen meer is gestegen
2. Het reële **beschikbaar inkomen per inwoner** omvat niet alleen het loon van werknemers, maar bv ook het inkomen van zelfstandigen, uitkeringen en kapitaalinkomsten. Dergelijke inkomsten zijn in andere landen meer gestegen dan bij ons (zie bv bruto winsten)
3. Andere landen hebben belastingverlagingen gebruikt om het **netto inkomen** van gezinnen te ondersteunen, terwijl de belastingen bij ons globaal zijn gestegen (zie rubriek overheidsfinanciën)

Nieuws Economie

België kende grootste koopkrachtstijging in OESO

Beeld Getty Images

In de meeste landen die lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) is de koopkracht er door de torenhoge inflatie op achteruitgegaan. Slechts een handvol landen zag de reële lonen toenemen, met België als koploper.

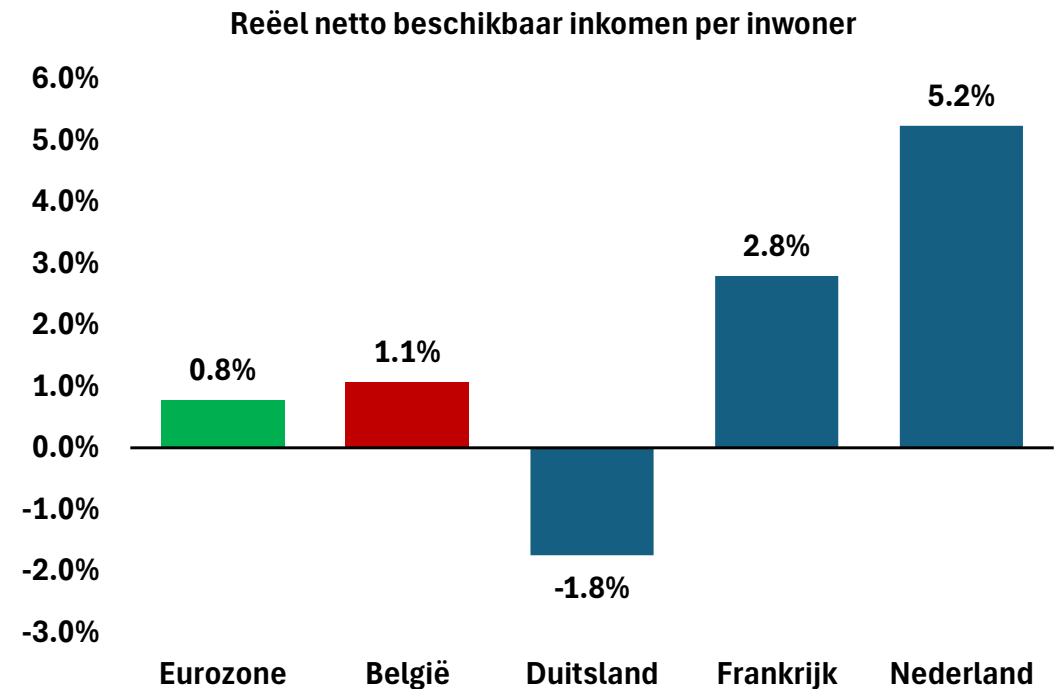
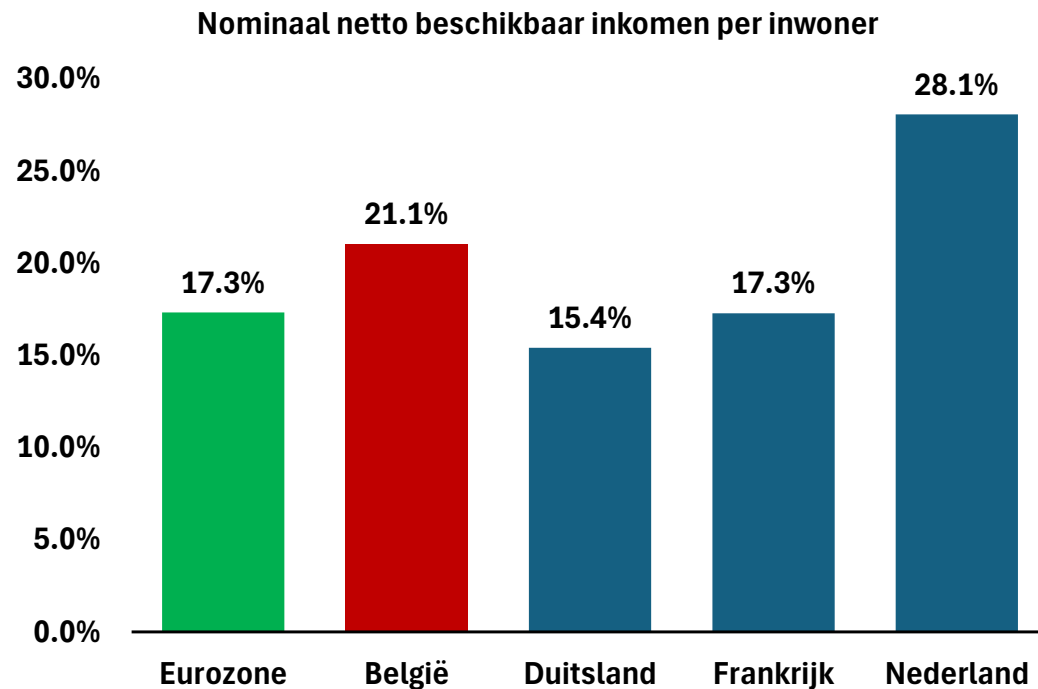
BELGA 11 juli 2023, 17:00

4.

De boemerang van de index – deel II

Terwijl regeringen in andere landen de koopkracht hebben ondersteund met belastingverlagingen, was die rol in België weggelegd voor de index: lonen en uitkeringen werden geïndexeerd volgens de inflatie

- Het **nominale** netto inkomen is veel meer gestegen dan in andere landen, maar qua koopkracht werd dat verschil grotendeels teniet gedaan door de bijkomende prijsstijgingen die de index heeft veroorzaakt

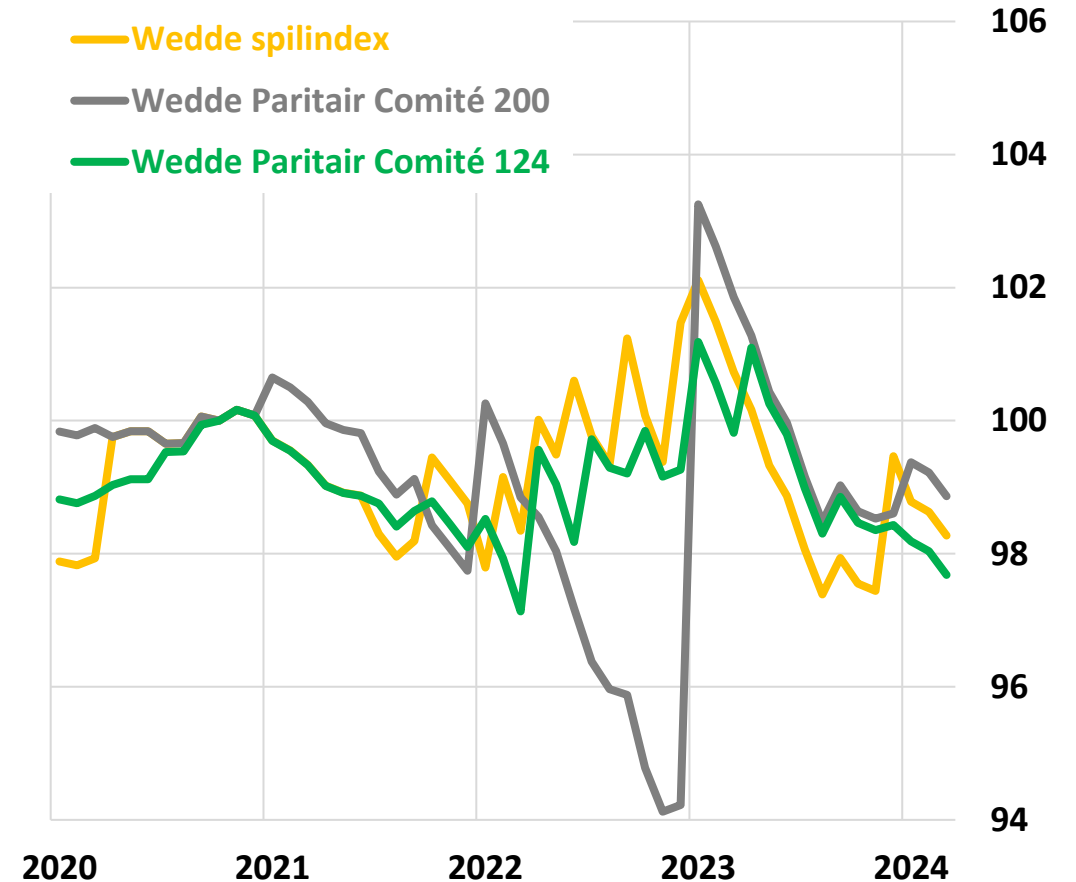
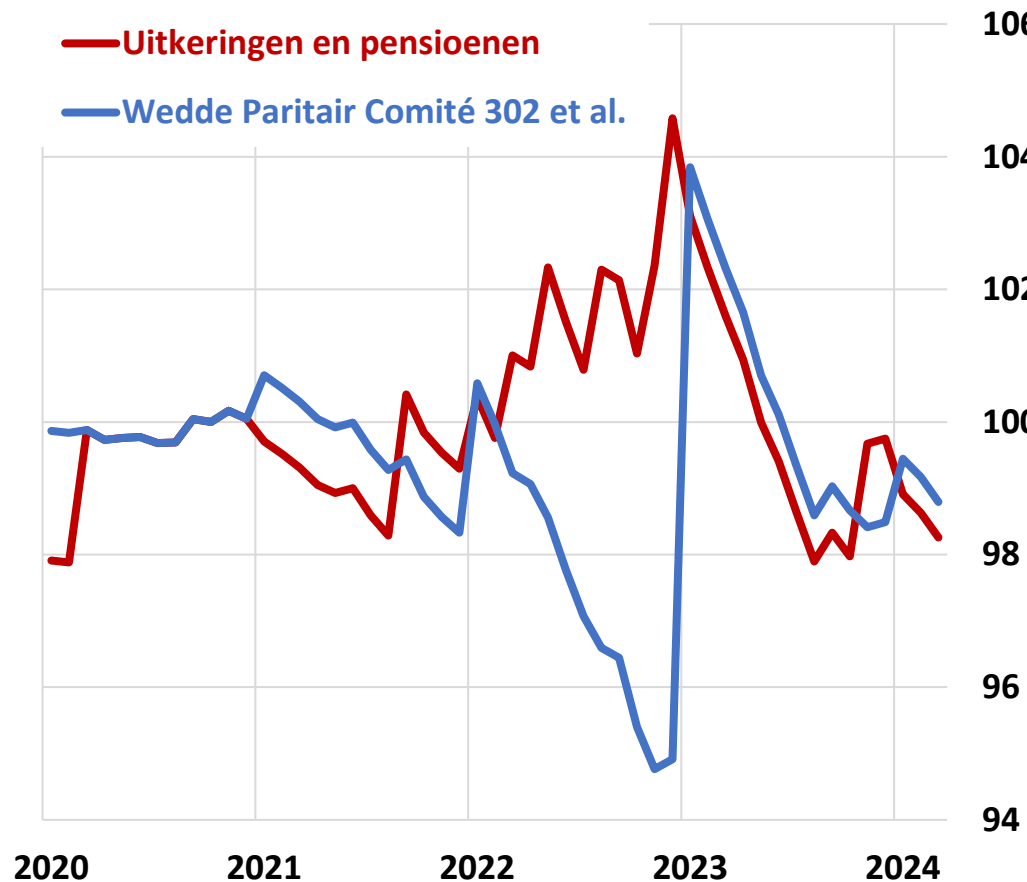
De boemerang van de index – deel III

In Peersman, Schoors en van den Heuvel (2024) hebben we een **ander probleem van onze index als koopkrachtbeschermers tijdens de regeerperiode** blootgelegd: terwijl het de bedoeling is om de koopkracht zoveel mogelijk te stabiliseren, heeft de index net schommelingen in de koopkracht veroorzaakt

- De consumptieprijsindex werd in 2021 en 2022 aanzienlijk overschat, wat zich heeft vertaald in een kunstmatige koopkrachtstijging. Dit komt omdat de index enkel rekening houdt met de tarieven van nieuwe energiecontracten, terwijl een meerderheid van de gezinnen contracten hadden met een (lager) vast tarief van voor de crisis. Anderzijds werd de overheidssteun in de statistieken gespreid over 12 maanden, terwijl gezinnen de korting op de energiefactuur al volledig hadden gekregen
- Vanaf begin 2023 is het tegenovergestelde gebeurd door een onderschatting van de inflatie. Volgens de index daalden de energiefacturen aanzienlijk (halvering op 6 maanden tijd). In de praktijk was dat niet zo aangezien de meeste gezinnen nooit de enorme prijsstijging hebben ondervonden (vast tarief), en ze in praktijk ook geen energiesteun meer kregen
- De koopkrachtschommelingen worden ook sterk bepaald door de modaliteiten van de verschillende indexatiesystemen die in ons land gebruikt worden (spilindex, Paritair Comité)

De boemerang van de index – deel III

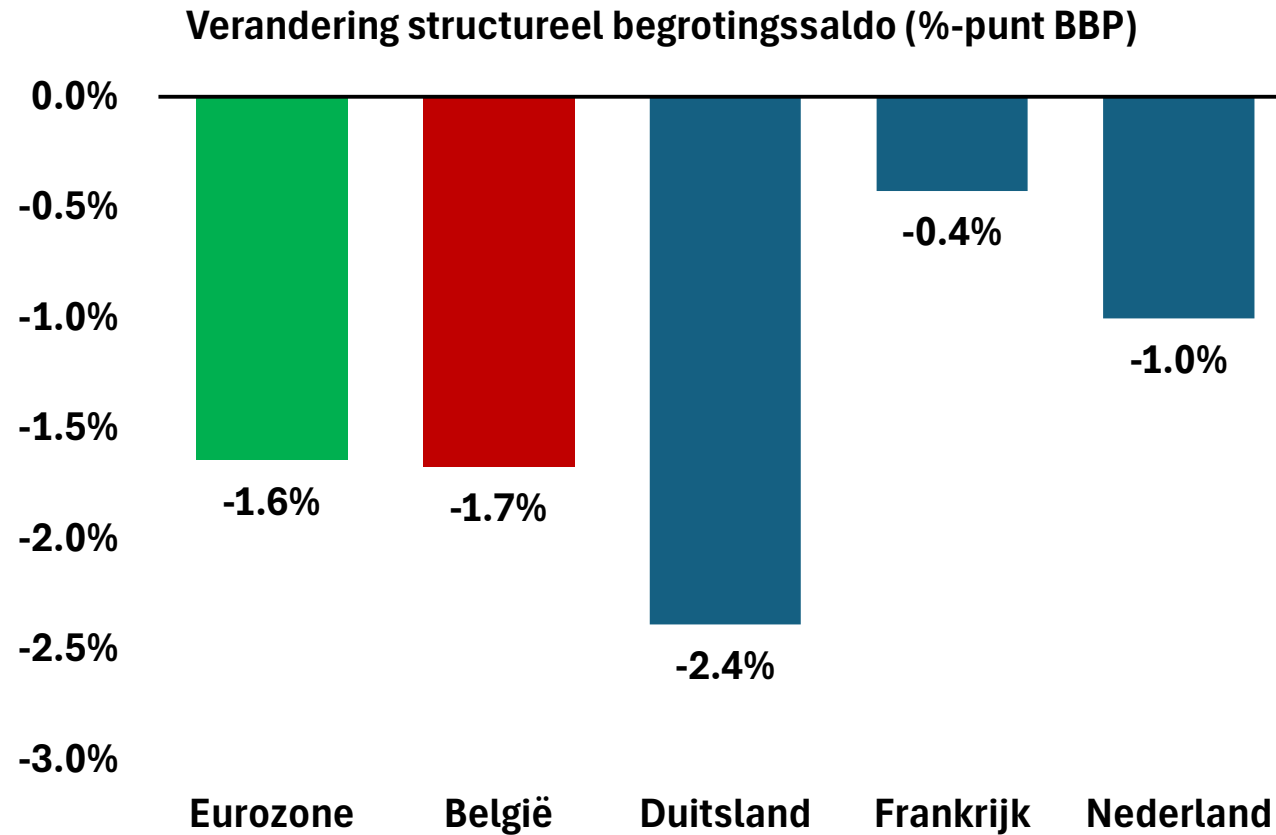
Illustratie koopkrachtevolutie van diverse indexatiesystemen in ons land (oktober 2010 = 100)

Overheidsfinanciën

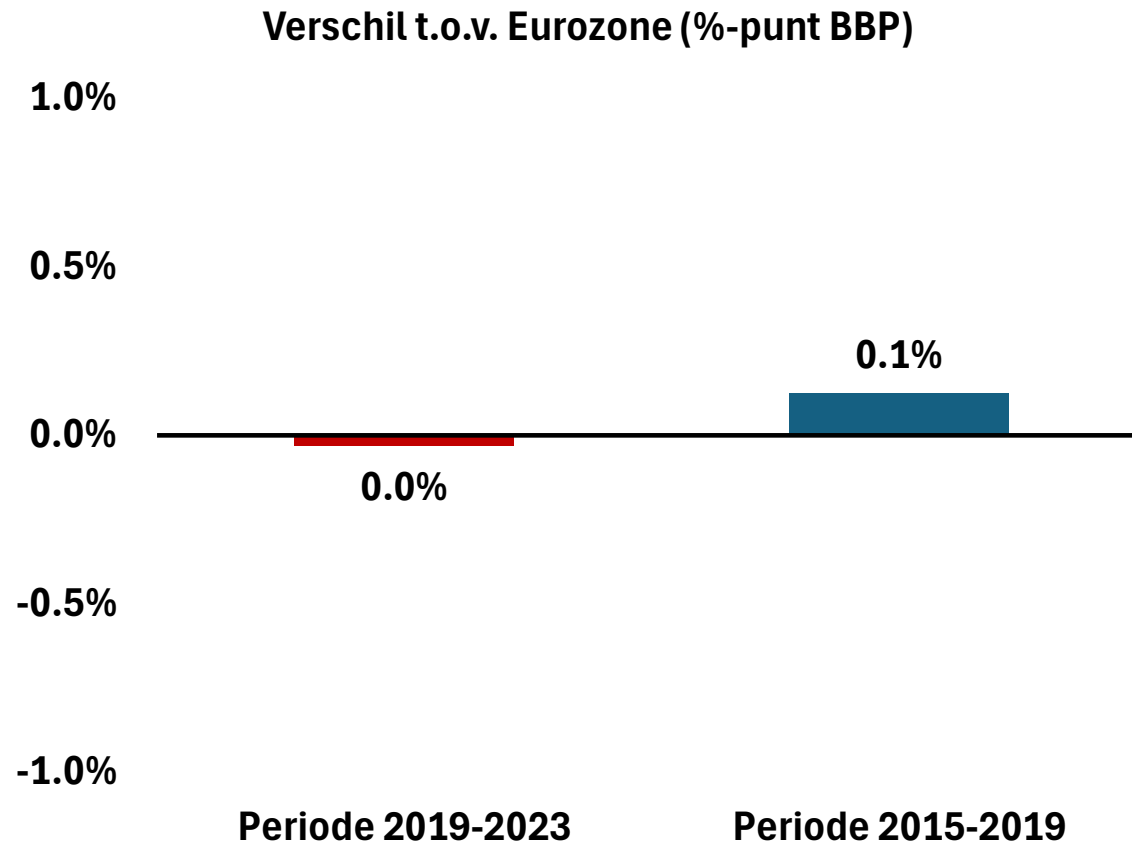
Verandering structureel begrotingstekort 2019-2023

Het structureel begrotingstekort is er tussen 2019 en 2023 met 1.7% van het BBP op achteruit gegaan, wat gelijkaardig is aan de daling in rest van de Eurozone

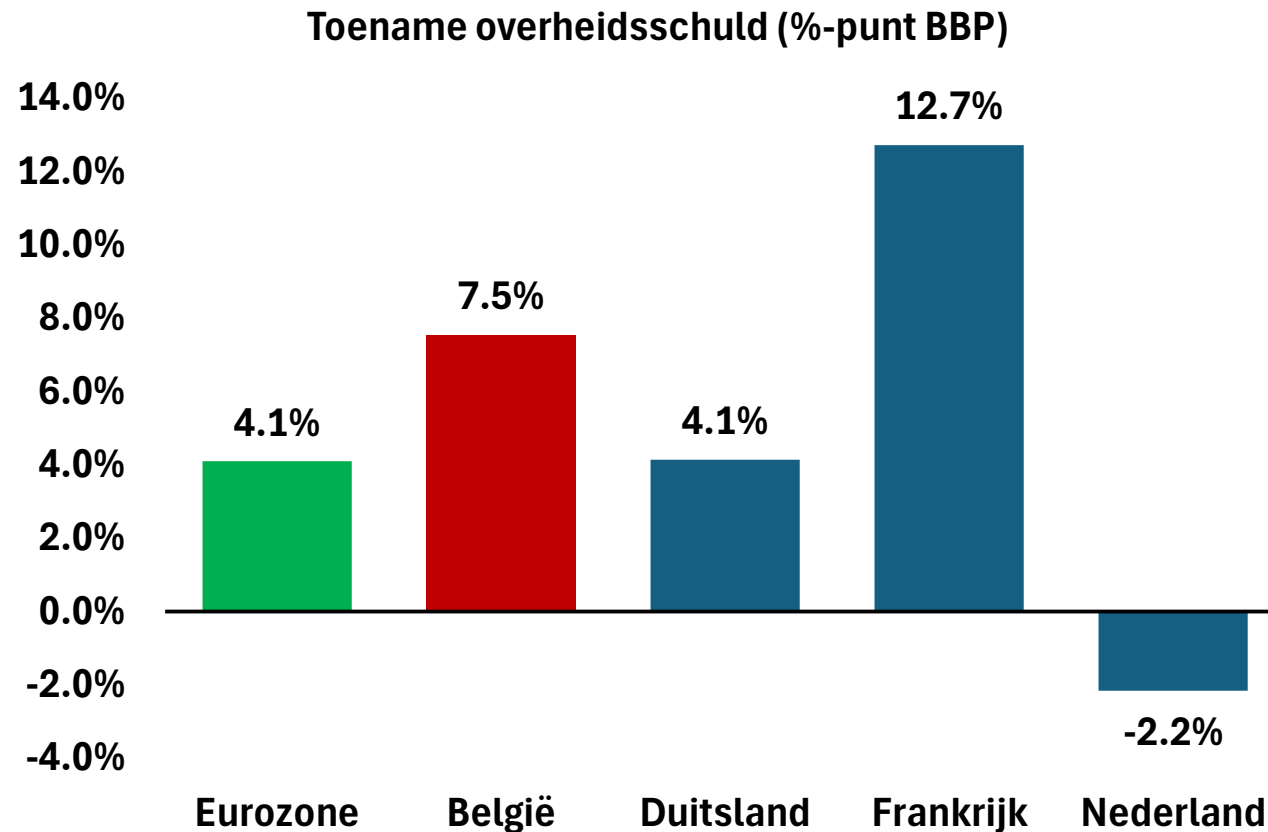
Relatieve prestatie t.o.v. de vorige regeerperiode

Tijdens de vorige regeerperiode was de “verandering” van het begrotingstekort (netto stimulus) ook zeer gelijkaardig aan het Eurozone gemiddelde

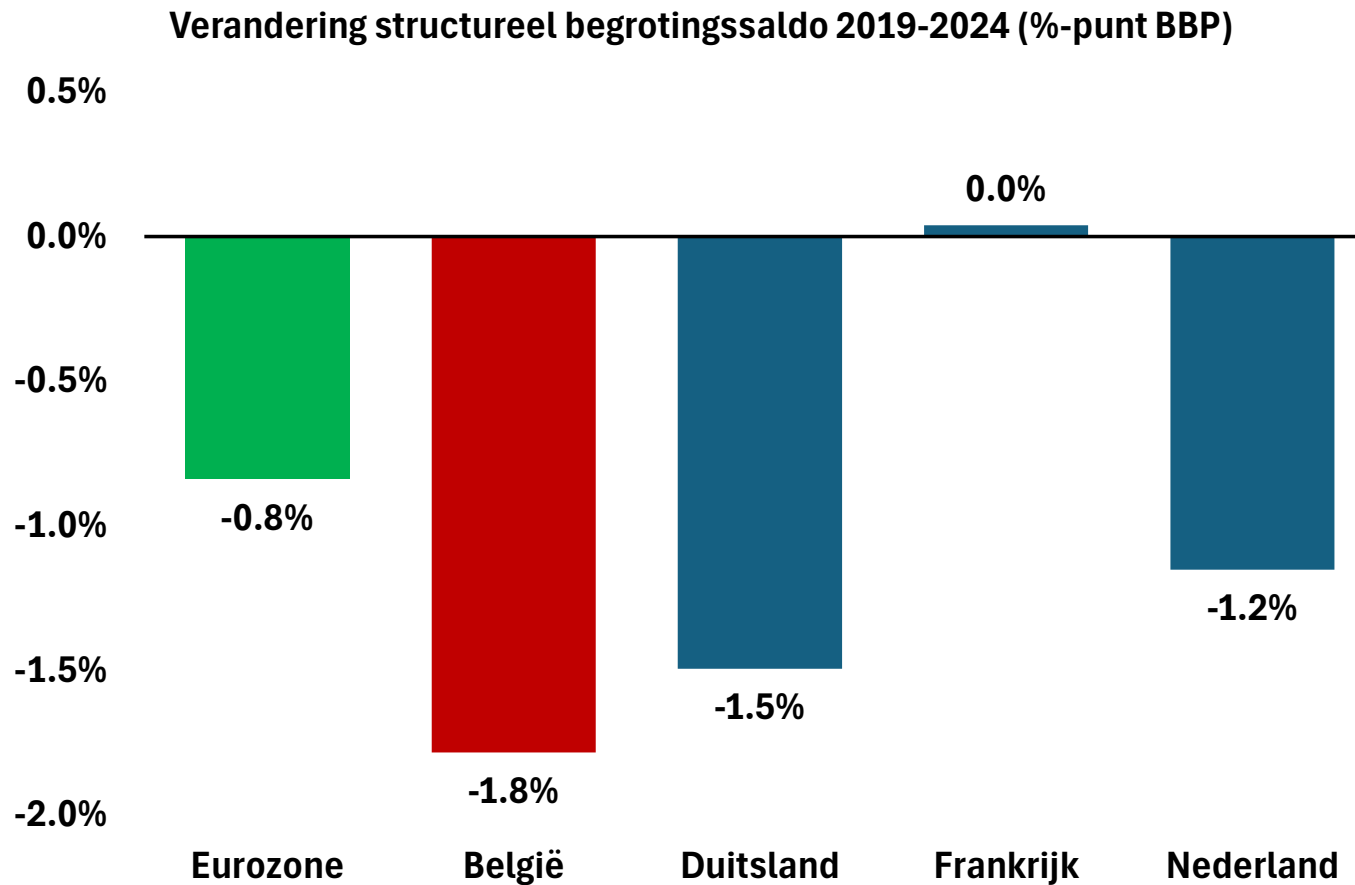
Verandering overheidsschuld 2019-2023

De overheidsschuld is (ondanks de hogere BBP-groei) in tussentijd wel meer gestegen dan in de Eurozone

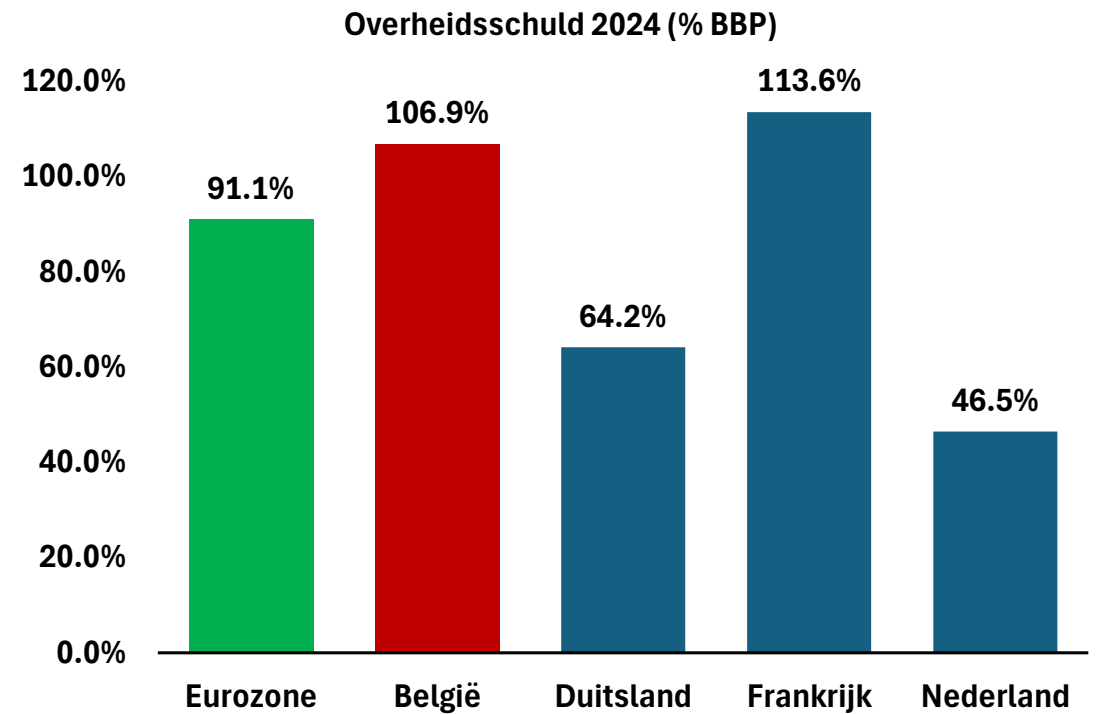
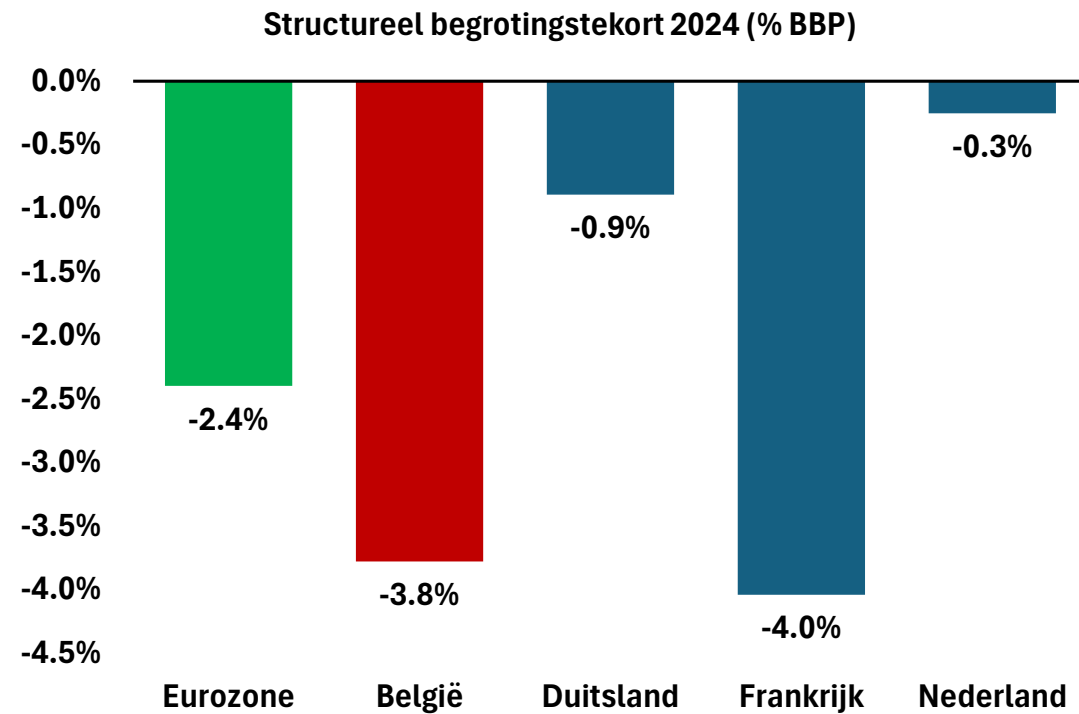
Inclusief het lopende begrotingsjaar 2024 (prognoses OESO)

Wanneer we ook de prognoses van het lopende begrotingsjaar in rekening brengen, dan oogt het plaatje minder fraai

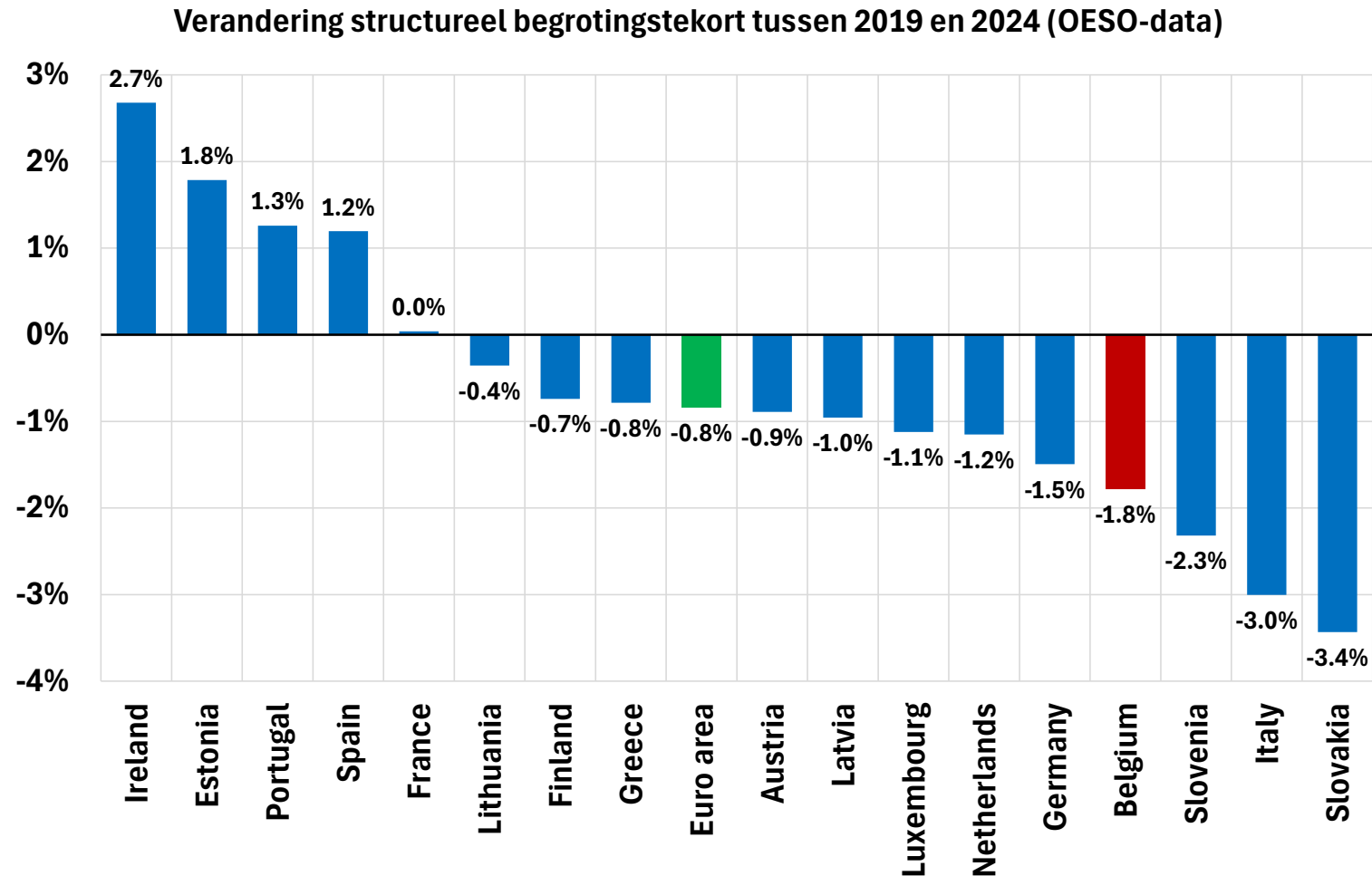
Absolute plaatje (prognoses OESO voor 2024)

We mogen uiteraard ook het absolute plaatje (inclusief verleden) niet uit het oog verliezen: begrotingstekort en overheidsschuld waren bij aanvang van de regeerperiode al groter dan in de meeste andere landen

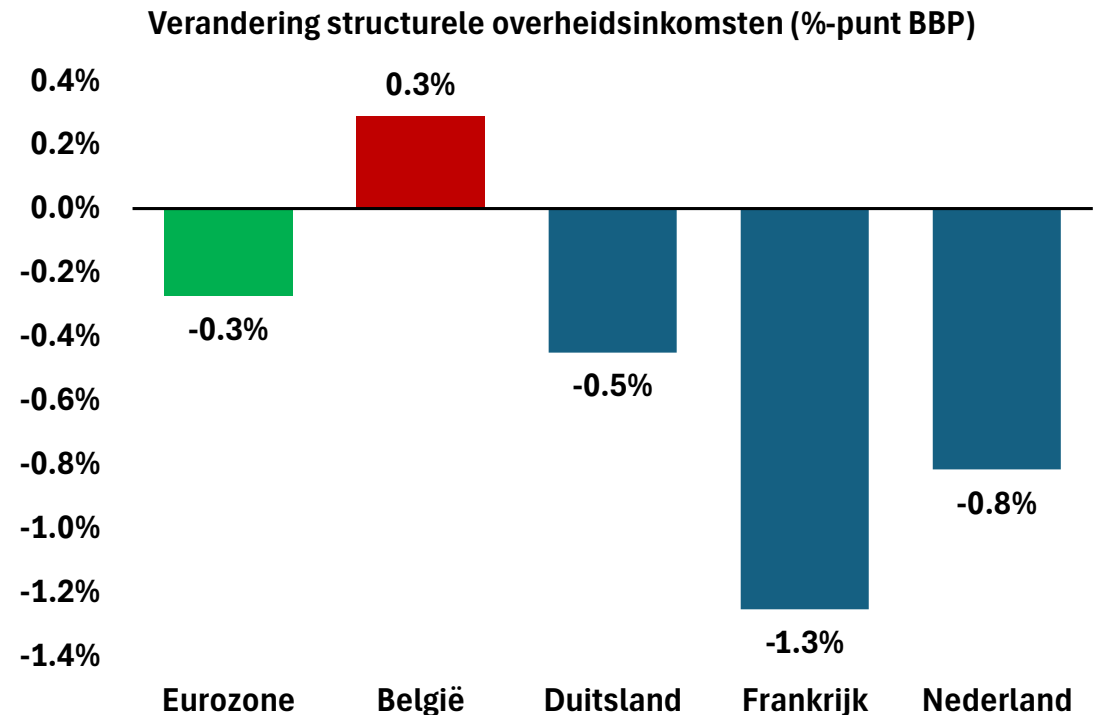
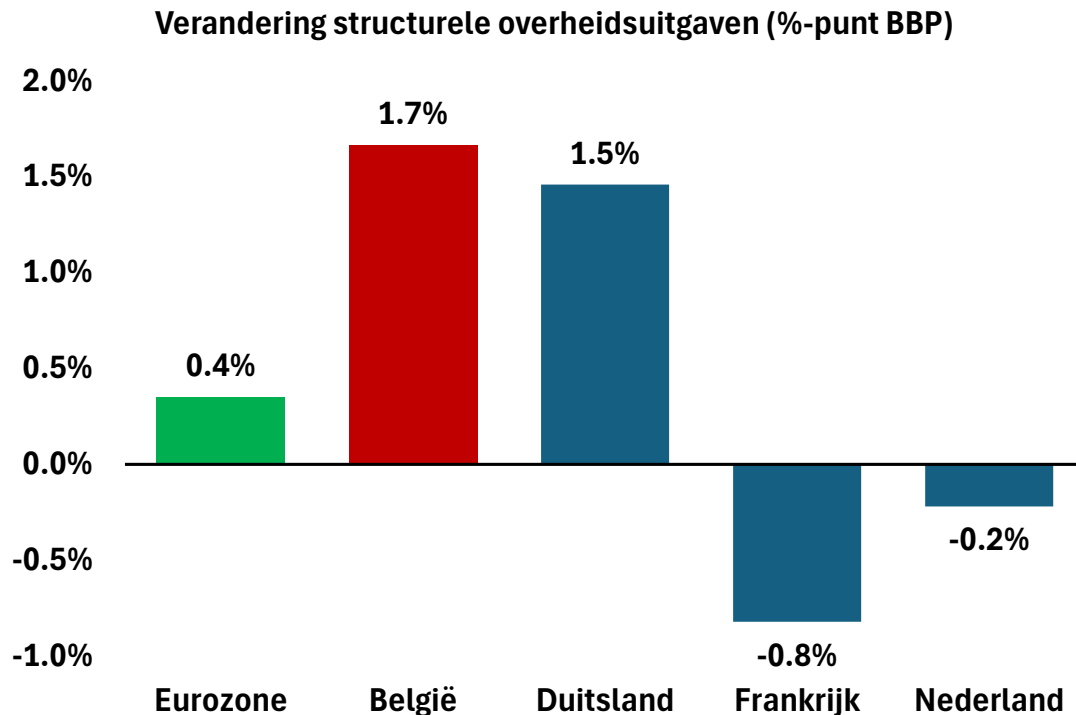
Verandering structureel begrotingstekort in een breder perspectief

Bovendien wordt het Eurozone-cijfer sterk bepaald door Duitsland, waar er een recessie is en meer ruimte om de teugels te vieren. Onderstaande figuur toont de prestaties voor de individuele landen

Inkomsten versus uitgaven: verandering tussen 2019 en 2023

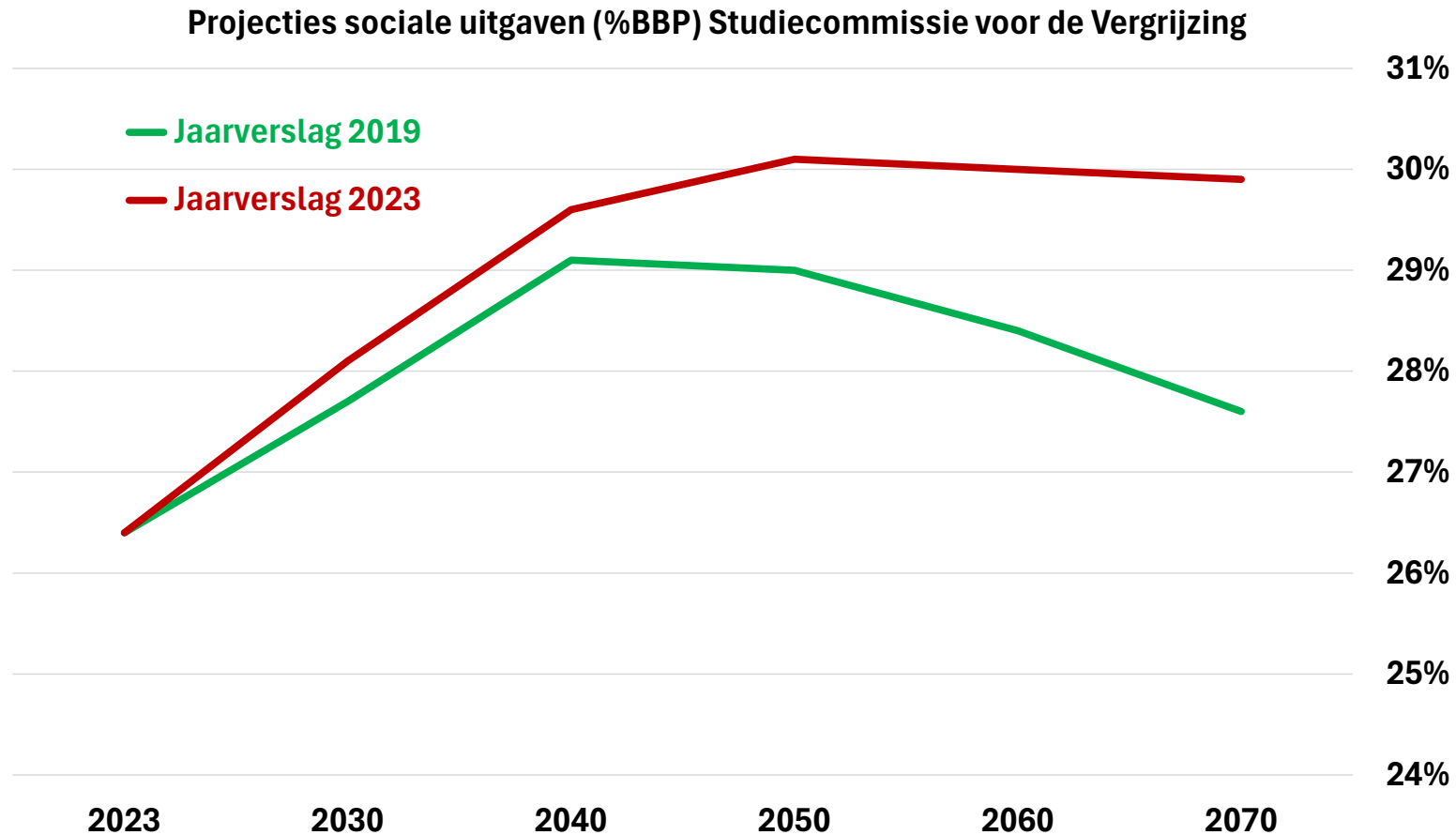
Terwijl de verslechtering van het tekort in andere landen vooral het gevolg is van belastingverlagingen, is dit bij ons door een structurele toename van de uitgaven. De ontvangsten zijn in België structureel zelfs toegenomen

➤ NB: in 2024 (prognoses) lopen beide indicatoren voor België op tot respectievelijk 2.1%-punt en 0.6%-punt

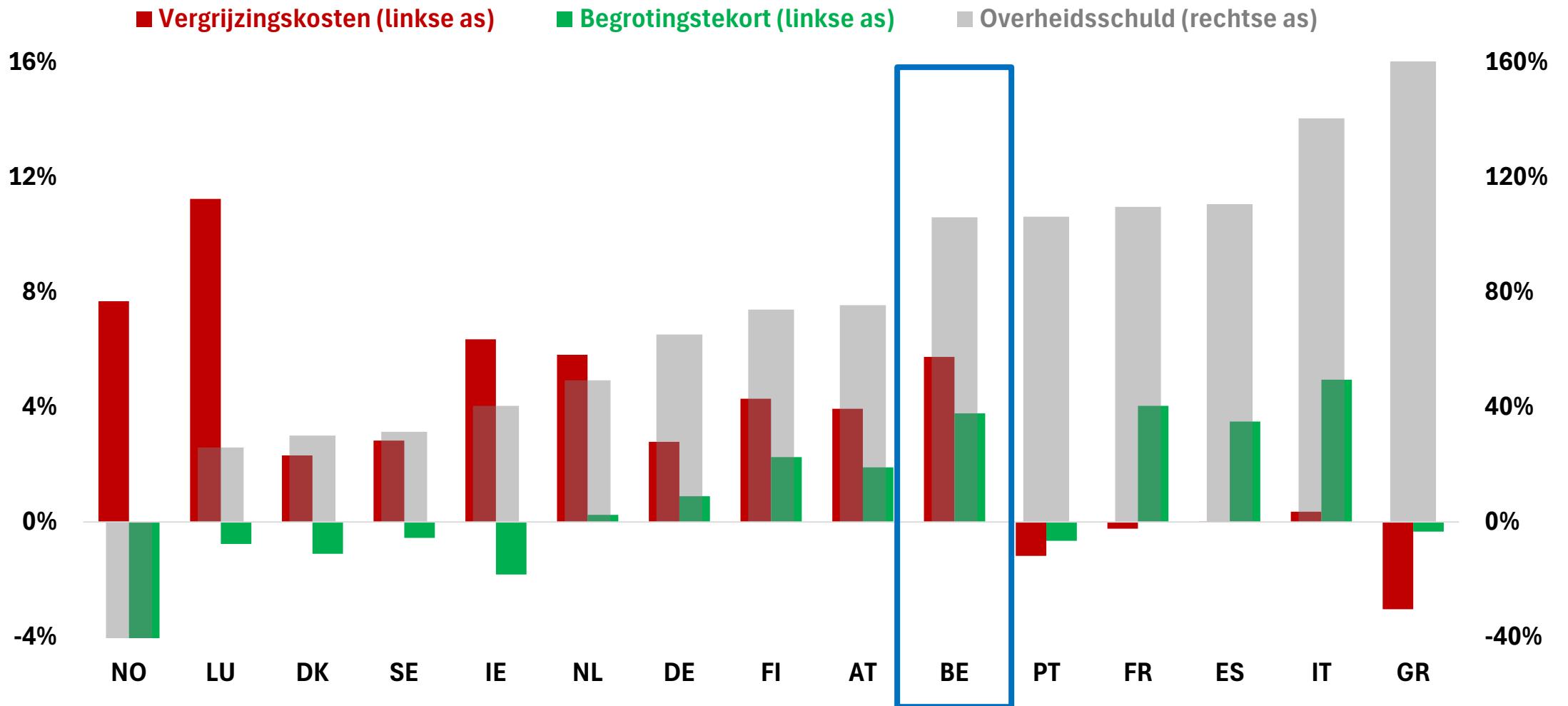
Ondertussen met de overheidsfinanciën op lange termijn

De grootste uitdaging voor onze overheidsfinanciën zijn de vergrijzingskosten. De lange-termijnprojecties van die kosten zijn tijdens de regeerperiode serieus verslechterd (en dat ligt niet aan de recente crisissen...)

Internationale vergelijking (% van BBP)

België is het enige land dat én hoge vergrijzingskosten én groot begrotingstekort én hoge schuldgraad heeft...

EINDE

(niet symbolisch, maar van deze slideshow)

Appendix

Reëel beschikbaar inkomen per inwoner

De OESO indicator “Real net disposable income of households and non-profit institutions serving households” wordt als volgt omschreven:

Household disposable income is the sum of household final consumption expenditure and savings (minus the change in net equity of households in pension funds). It also corresponds to the sum of wages and salaries, mixed income, net property income, net current transfers and social benefits other than social transfers in kind, less taxes on income and wealth and social security contributions paid by employees, the self-employed and the unemployed. The indicator for the household sector includes the disposable income of non-profit institutions serving households (NPISH)

➤ **Er zijn geen data voor deze indicator beschikbaar voor Eurozone-landen Griekenland, Cyprus en Malta**